

PARTIJAS VADĪBĀ

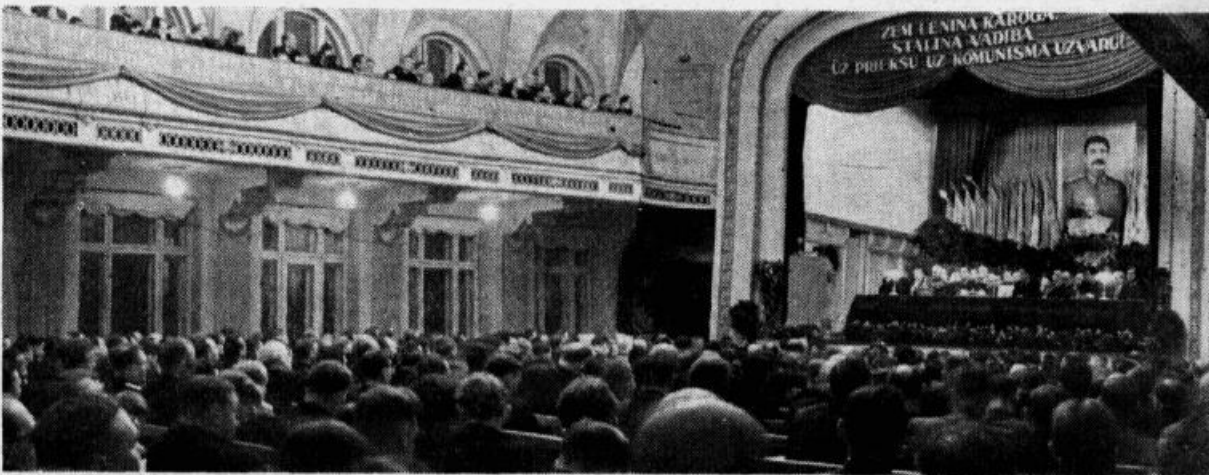
*Literatūra
un Māksla*

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIĒKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1949. G.

30. JANVĀRĪ

Nr. 5 (211)

LK(b)P X kongress. Skats seku zālē

B. Vdovenko foto

Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongress

No 24. līdz 27. janvārim Rīgā notika Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongress. Kongress atklāja LK(b)P CK sekretars biedrs J. Kalnbērziņš. Ievadrunā viņš atzīmēja Padomju Savienības un Latvijas Padomju Socialistiskās Republikas izcilās uzvaras politiskajā, saimnieciskajā un kultūras laukā, kas gūtas pēdējos 8 gados kopā Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas IX kongresa. Pēc biedra J. Kalnbērziņa aicinājuma kongresa delegāti un viesi ar pieņemšanu godināja pārskata laikā mirušo bolševīku partijas un Padomju valsts izcilos darbiniekus, lielā Stalīna uzteikuma līdzgaitnieku Aleksandra Sergejeviča Ščerbakova, Michaila Ivanoviča Kaļiņina un Andreja Aleksandroviča Zdanova piemiņu. Savu ievadrunu biedrs J. Kalnbērziņš noslēdza ar suminājumu padomju tautu vadotiem un skolotājiem biedram Stalīnam.

Ar lielu pacilitāšu kongress goda prezidijā ievēlēja VK(b)P CK Politbiroju ar bolševīku partijas un padomju tautas lielo vadoni biedru Stalīnu priekšgalā. LK(b)P X kongresam bija ievēlēti 489 delegāti ar lēmēju balsi un 105 delegāti ar padomdevēju balsi. Starp delegātiem ar lēmēju balsi 38 procenti ir strādnieki, 7 procenti — zemnieki un 55 procenti — kalpotāji. Delegātu vidū ir 11 tautību pārstāvji, tai skaitā 53 procenti — latvieši, 36 procenti — krievi un 11 procenti — citu tautību pārstāvji. Starp delegātiem ar lēmēju balsi 10 procenti ir sievietes.

Kongresa delegātu vidū — 33 kultūras, zinātnes un mākslas darbinieki. Viņu skaitā 13 skolotāji, 6 akademiķi un profesori, 4 mākslas darbinieki un 5 rakstnieki. No kongresa delegātiem 234 bijuši aktīvi Lielā Tēvijas kara dalībnieki un 17 piedalījušies partizanu kustībā. 4 delegāti ir Padomju Savienības Varoņi, 3 Stalīna premijas laureāti, 281 cilvēks apbalvots ar Padomju Savienības ordeņiem un 446 apbalvoti ar medaļām. Kongresa darba kārtībā bija šādi jautājumi:

1. Pārskata ziņojums par Latvijas K(b)P Centralās Komitejas darbu;
2. Latvijas K(b)P CK revīzijas komisijas pārskats;
3. Latvijas K(b)P Centralās Komitejas vēlēšanas;
4. Latvijas K(b)P CK revīzijas komisijas vēlēšanas.

Pārskata ziņojumu par Latvijas K(b)P Centralās Komitejas darbu sniedza Latvijas K(b)P CK sekretars biedrs J. Kalnbērziņš. Savā ziņojumā viņš plaši apskatīja Padomju Savienības starptautisko stāvokli un padomju tautu lielās darba uzvaras pēc Tēvijas kara. Biedrs J. Kalnbērziņš vispusīgi analizēja Padomju Latvijas sasniegtos mākslas, tirdzniecības, transporta, tirdzniecības un finanču, lauksaimniecības un kultūras laukā, parādīja partijas vadību lomu šajās nozarēs un atklāja turpmākās perspektīvas. Referents rūpīgi iztirzāja arī partijas organizatorisko darbu, kā arī darbu ar kadriem un ideoloģiskos jautājumus. 25. un 26. janvārī kongress apsprieda ziņojumu par Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas Centralās Komitejas darbu un sakarā ar šo ziņojumu pieņēma plašu lēmumu. Kongress LK(b)P politisko līniju vienbalsīgi atzina par pareizu, bet praktisko darbību — par apmierinošu. Apstiprināja arī revīzijas komisijas ziņojumu. Pieņemtajā lēmumā Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas kongress nosprauda cīņas programmu par republikas tautas saimniecības tālāku kāpinājumu, par socialistiskā sektora nostiprināšanu un paplašināšanu lauksaimniecībā, par zinātnes, kultūras un mākslas tālāku uzplaukumu.

Kongress nosprauda praktiskus pasākumus partijas politiskā darba un kadru idejiski teoretiskās sagatavošanas darba uzlabošanā. 27. janvārī kongress izskatīja darba kārtības 3. punktu — Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas Centralās Komitejas vēlēšanas. Pēc kandidāturu izvirzīšanas un apspriešanas kongress, aizklāti balsojot, ievēlēja LK(b)P Centralo Komiteju 69 locekļu sastāvā un 17 Latvijas K(b)P CK locekļu kandidātus. Aizklāti balsojot, ievēlēja arī revīzijas komisija 9 locekļu sastāvā. Kongress saņēma apsveikuma telegrammas no Ukrainas Komunistiskās (bolševīku) Partijas XVI kongresa, Gruzijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas XIV kongresa, Azerbaidžanas Komunistiskās (bolševīku) Partijas XVII kongresa, no Lietuvas K(b)P CK un Igaunijas K(b)P CK. Uz kongresa vārda saņemts arī daudz ziņojumu no republikas uzņēmumu un iestāžu kolektīviem par socialistisko saistību izpildi, kuras tie bija uzņēmušies, atzīmējot Latvijas K(b)P X kongresu. Latvijas K(b)P kongress nosūtīja apsveikumus Ukrainas K(b)P, Gruzijas K(b)P un Azerbaidžanas K(b)P kongresiem. Ilgi nerimstošiem aplausiem un pērninām ovacijām kongresa delegāti uzņēma priekšlikumu sūtīt apsveikumu padomju tautas lielo uzvaru iedvesmotājam un organizētājam, bolševīku partijas un padomju tautas ģenijālajam vadonim biedram Josifam Visarionovičam Stalīnam. Ar isu uzrunu kongresu sēdza biedrs J. Kalnbērziņš. Sai uzrunā biedrs J. Kalnbērziņš pasvītoja, ka Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongress vērtīgi apliecinājis visai padomju tautai un lielajai Leņina-Stalīna partijai savu saliedētību un nesatricināmu saklātību ap Vissavienības Komunistiskās (bolševīku) Partijas Centralo Komiteju un partijas un padomju tautas ģenijālo vadoni biedru Stalīnu. Kongresa delegāti lielā pacilitātē nodziedāja partijas himnu Internacionāli.

27. janvārī notika Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas Centralās Komitejas pirmais plenums. Tas izskatīja organizācijas jautājumus. Plenums ievēlēja par Latvijas K(b)P CK pirmo sekretaru biedru J. Kalnbērziņu, par otro sekretaru b. F. Titovu, par Latvijas K(b)P CK sekretariem ievēlēja b. b. A. Nikonovs, A. Pelše un P. Lītvinovs. Par Latvijas K(b)P CK biroja locekļiem ievēlēja b. b. J. Kalnbērziņš, V. Lācis, F. Titovs, A. Kričenko, I. Bagramjans, A. Nikonovs, A. Pelše, P. Lītvinovs, A. Noviks, K. Novikovs, K. Ozoliņš, I. Davidovs un F. Deglavs. Par Latvijas K(b)P CK biroja locekļu kandidātiem ievēlēja b. b. A. Egļits, K. Voltmanis un V. Krūmiņš. Plenums apstiprināja Latvijas K(b)P CK daļu vadītājus. Par laikraksta «Cīņa» redaktoru apstiprināts b. K. Ozoliņš, par laikraksta «Sovetskaja Latvija» redaktoru — b. I. Davidovs un par žurnāla «Padomju Latvijas Bolševīks» redaktoru — b. J. Bumbiers.

Noslēdzies Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongress. Vārdos, kas atskanēja no kongresa tribīnes, visa latviešu tauta dzirdēja par tiem sasniegumiem, ko tā veikusi Leņina-Stalīna partijas vadībā, un par tiem mērķiem, kas tai jāsasniedz tuvākā un tālākā nākotnē. Kongresā ar jaunu spēku izskanēja tā lielā un cildenā doma, ka, ejot zem bolševīku partijas lepnā karoga, mēs esam neuzveicami, ka celš, ko apmirdz biedra Stalīna ģenijs — ir vispareizākais un skaistākais. Solojot pa to, padomju tauta veikusi dažādu dzīves pārveidošanas un celtniecības darbu visās dzīves nozarēs — socialistiskajā rūpniecībā, lauksaimniecībā, literatūrā, mākslā, visā kultūras dzīvē.

Latviešu tauta, saņemot milzīgu citu padomju tautu un jo sevišķi krievu tautas palīdzību, pēckara gados atjaunoja un no jauna uzcelta vairāk nekā 1500 dažādu rūpniecības uzņēmumu; radīja vairākas jaunas rūpniecības nozares, par kuru radīšanu buržuāziskajā Latvijā nevarēja ne sapnot; saradoja elektroenerģiju par 167 proc. vairāk nekā pirms kara — 1940. gadā. «No visiem sasniegumiem rūpniecības laukā, — atzīmēja biedrs J. Kalnbērziņš savā pārskata ziņojumā, — par vissvarīgāko jāuzskata tas, ka šajā laikā esam izaudzinājuši jaunus kvalificēto strādnieku kadrus, izraudzījuši ministriju, pārvalžu, trestu un uzņēmumu vadītājus, inženierus un tehnikus...» Mēs lepojamies ar to, ka cīņā par staliniskā dzīves celtniecības plāna izpildi izauguši drosmīgi novatori, veco normu un priekšstatu lauzejī. Par to liecina tas, ka pašlaik republikā ir deviņdesmit tūkstoš triecienieku un stachanovišu, ka piegādes uzdevumu pārsnieguši 6316 stachanoviši.

Bolševīku partijas vadībā mūsu laukos izaudzis jauns cilvēks, — socialistiskās lauksaimniecības cēlājs, kolchoznieks. Vēl pirms diviem gadiem mūsu republikā bija tikai daži kolhozi, pirms gada — 189 kolhozi, bet uz šā gada 20. janvārī republikā jau bija noorganizējušies 1090 kolhozi un nodibinājušās 490 kolchoznieku organizācijas iniciatoru grupas. Sie skāitī runā skaidru vadoļu par mūsu lauku dzīves pārveidošanas un jauniešu pamatiem, par to, ka mūsu lauku darba laudis, asā cīņā ar budžiem, pārvarot vecos uzskatus un aizspriedumus, sāk lielas dzīves un darba gaitas. Bet tas, kas ir šodien mūsu laukos, nedrīkst mūs apmierināt. «Lauksaimniecības nozarē mums tuvākajā laikā jāpanāk pilnīga kolchozu iekārtas uzvešana mūsu laukos», — telca kongresā biedrs Kalnbērziņš, nospraudzot mūsu lauku dzīves pārveidošanas uzdevumus. Tas nozīmē, ka republikas laukos tuvākajā laikā notiks milzīgas nozīmības pārmaiņas, kas paātrinās mūsu gaitu uz komunismu.

Mūsu republikas darba laužu izcilie sasniegumi liecina, ka mūsu celš ir pareizs un negrozāms, ka visu mūsu sasniegumu atslēga ir varonīgā bolševīku partija, jo tikai tās vadībā šajā laikā sprīdī bija iespējams sekmīgi pārvarēt kara radītās grūtības, neredzētiem tempiem virzīt uz priekšu dzīves celtniecību.

Lai mūsu dzīves celtniecība noritētu vēl sekmīgāk, liel un cilden uzdevumi veicami ideoloģiskās frontes darbiniekiem, uz ko arī norādīja kongress. Visiem ir zināmi latviešu padomju literatūras un mākslas sasniegumi. Taču ne uz brīdi mēs nedrīkstam aizmirst, ka tie vēl neapmierina darba laužu arvien pieaugošās prasības, ka tie ir tikai sākums varēnas padomju literatūras un mākslas radīšanai. Literatūras un mākslas darbiniekiem jādarā viss, lai ar saviem darbiem veicinātu mūsu cilvēku audzināšanu un izglītošanu komunistisko ideju garā, lai iznīdētu kapitalistiskās iekārtas sārņus cilvēku apziņā. Padomju literatūrai un mākslai vienmēr un visur jāvērsas pret veco, neatlaidīgi tam jāuzbrūk, jo bez cīņas pret veco un par jauno nav iedomājama nekāda virzīšanās uz priekšu, nav iespējama socialistiskās sabiedrības pastāvēšana.

Ik dienu mēs dzirdam par padomju cilvēku sasniegumiem un uzvarām visās dzīves nozarēs. Tās iespējamas tāpēc, ka socialismā zemes cilvēks vadās pēc visprogresīvākās — Leņina-Stalīna dižas partijas — mācības, tāpēc, ka viņš karsti mīl savu padomju dzimteni un tautu, dziļi nīst visus mūsu zemes ienaidniekus. Viņi — šie cilvēki — pilsētās un laukos meklē izpildī ražošanas plānus, ar savu lielisko darbu aizstēdžas priekšā laikam un atdod visus savus spēkus un zināšanas piegādes izpildei četros gados.

Bet Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongress vēlreiz atgādināja, ka pie mums ir arī tādi cilvēki, kas neiet kopšoli ar dzīvi, ir pašlabuma meklētāji egoisti ar privatpašniecisku psiholoģiju. Viņi ar savu darbu necenšas nekā dot sabiedrībai, bet gan ledzīvoties uz citu rēķina. Tādi cilvēki vēl atrodami gan strādnieku, gan kolchoznieku, gan inteliģences vidū.

Vai mūsu literatūra un māksla visā pilnībā ir parādījusi padomju cilvēka dziņumu, vai ir līdz galam atmaskojusi padomju tautas ienaidniekus, nesaudzīgi saustījusi visus, kam sveši komunistiskās morāles principi? Protams, nē. Mūsu rakstnieki un mākslinieki nepietiekami parādījuši tās pretrunas, kas vēl sastopamas padomju sabiedrībā, citu starpā vado un launo. Tāpēc pilnīgi pamatoti ir pārmetumi tiem rakstniekiem un dzejniekiem, kas, noticējot, piemēram, kolchozu dzīvi, atspoguļo to vienpusīgi, nesaredz, ka arī starp kolchozniekiem ir cilvēki, kuri ne uzreiz kļūst par priekšzīmīgiem un apziņīgiem kolektīva locekļiem. Aizraujoties ar jaunā cildināšanu, mūsu rakstnieki un dzejnieki nereti piemirst, ka viņiem vienmēr jācinās pret veco. Tas noved pie nepilnīga un bieži vien kroplaina un nepareiza dzīves atspoguļojuma mākslas darbā.

Zīmīgi ir biedra Kalnbērziņa vārdi par apolitismu un bezidejiskumu: «Kapitalisma palieks cilvēku apziņā ir apolitisms un bezidejiskums, kas nav pieļaujams neviena padomju pilsona darbībā... Apolitisms ir izdevīgs buržuāzījam kā līdzeklis novērst darba ļaudis no politiskās cīņas. Apolitisms ir svešs padomju cilvēkam, jo intereses trūkums par kopīgajiem uzdevumiem un socialistiskās celtniecības perspektīvām noved pie miemilpiloniskuma, pie šaura prakticismā».

Būtu nepareizi apgalvot, ka mūsu literatūrā un mākslā līdz galam būtu izdzīvotas apolitisma un bezidejiskuma palieksas. Tādas saskatāmas mūsu dzejā, tēlotārijā mākslā, muzikā. Literatūras un mākslas darbinieku vidū vēl var uziet arī tādus, kas, baidīdamies vai pat nevēlēdamies piekārties politiski aktuālai tematikai, atrod par vajadzīgu klusēt. Gluži labi saprotams, ka šādi darbinieki nav vajadzīgi mūsu kultūras druvā.

Nav nekā svarīgāka par darba laužu audzināšanu padomju patriotisma garā. Rakstniekiem, māksliniekiem, komponistiem, visiem kultūras un zinātnes darvu strādājošiem ar saviem darbiem daudz vairāk nekā līdz šim jāstiprina un jācildina padomju tautu draudzība, jāpastiprina padomju cilvēku lepnuma jūtas par savu socialistisko dzimteni, jāiedvēš palāvība savas tautas spēkiem.

Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongress aicina visus republikas darba laudis, mūsu rakstniekus, māksliniekus, komponistus, architektus pielikt visus spēkus piegādes izpildei četros gados, aicina nemīgi celt ideoloģiskā darba līmeni un reizē ar to virzīt uz priekšu visu mūsu dzīvi.

Un partija māca, ka iet uz jauniešu sasniegumiem visās dzīves nozarēs, celt literatūras un mākslas darba idejisko un māksliniecisko līmeni var tikai, neatlaidīgi apgūstot marksisma-leninisma teoriju un iemiesojot to savā dalrādē. Literatūra un māksla varēs plaukt tikai tad, ja tās radītāji savā darbā vadīsies no Leņina-Stalīna partijas norādījumiem par kritiku un paškritiku. Kritikai un paškritikai daudz vairāk nekā līdz šim jāklūst par rakstnieku, mākslinieku, komponistu, architektu dalrādes darba turpmākās attīstības galveno un spēcīgāko ieroči.

Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongresā nospraustajiem uzdevumiem jāklūst par visu latviešu padomju kultūras un zinātnes darbinieku galveno darbības programmu, ceļa rādītāju, vadītāju un palīgu.

Latviešu padomju rakstnieki pie karavīriem

27. janvārī Apgabala virsnieku namā bija sarīkots pag. gada decembra beigās Maskavā notikušās latviešu literatūras dekadas atskaites vakars. Vakara programmu noklausījās kuplā skaitā ieradušies Baltijas kara apgabala karavīri un Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongresa delegāti. Sarīkojumu vadīja rakstnieks Fr. Rokpelnis. Par latviešu padomju literatūras attīstību, perspektīvām un par latviešu literatūras dekadas norisi Maskavā referēja Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes atbildīgais sekretars I. Muiznieks.

Pēc tam vakara apmeklētāji noklausījās tautas dzejnieka Jāņa Sudrabkalna, Andreja Baloža, Valijas Brutānes, Aleksandra Caka, Valda Grēvina, Jāņa Grota, Cecilijas Dineres, Montas Kromas, Valda Luksa, Jāņa Plauža, Friča Rokpelnis, Meinharda Rudziša, Pētera Sila, Jūlija Vanaga, Pāvila Vilipa dzejas un Annas Sakses romāna «Pret kalnu» fragmentu gan latviešu valodā, gan krievu tulkojumos. Darbus lasīja pašī autori, tulkotāji un vairāki skatīves mākslinieki.

Koncerta daļā piedalījās Latvijas PSR tautas māksliniece, Stalīna premijas laureate Elfrida Pakule, Latvijas PSR nopelniem bagātā māksliniece Anna Lučina, Aleksandrs Vilumanis, Aleksandrs Daškovs, Hermanis Brauns un Latvijas PSR Valsts koris nopelniem bagātā mākslas darbinieka Jāņa Ozoliņa vadībā.

Klausītāji saņēma rakstniekus, dzejniekus un skatīves māksliniekus, piedalīdami savu atziņu koši plaukstošajai latviešu padomju kultūrai un mākslā.

BALKRIEVU LITERATŪRAS DEKADA MASKAVĀ

No 25. janvāra līdz 3. februārim Maskavā notiek baltkrievu literatūras dekada. Dekadā piedalās redzamākie baltkrievu rakstnieki un dzejnieki: J. Kolass, K. Krapiva, P. Brovka, A. Kulješovs, M. Tanks, P. Gļebka, P. Pančenko, V. Borisenko, I. Gutorovs, P. Kovaļevs, P. Pestraks, M. Lužanins, I. Meļņevs, K. Kirejenko, I. Sarakovskis, E. Ogņecveta, I. Samjajkins, A. Zarički, V. Vitka, V. Kravčenko, A. Veļugins u. c. Dekada dienās notiks baltkrievu pa-

domju rakstnieku vakāri: Arōdbiedrību nama Kolonu zālē, Sabiedriskā zinātņu akadēmijā, Leņina vārdā nosauktajā Kara politiskajā akadēmijā, Stalīna vārdā nosauktajā autorūpniecā, Gorbunova vārdā nosauktajā rūpniecā, Maskavas universitātē, Centralajā literatūru namā u. c. Šais sarīkojums piedalās arī krievu padomju rakstnieki — A. Fadejevs, N. Tichonovs, K. Simonovs, A. Tvardovskis, M. Isakovskis, A. Prokofjevs, A. Surkovs, N. Brauns. Dekadas koncertos piedalās Valsts

baltkrievu dziesmu un deju ansamblis nopelniem bagātā mākslas darbinieka G. Sirmas vadībā, PSRS Tautas māksliniece L. Aleksandrovska, Baltkrievijas tautas mākslinieki Bolotins, Mļodeks, Denisovs, Obuchovičs, nopelniem bagātā māksliniece Maļkova, operas solists Vorvulevs. Dekadas dienās PSRS Rakstnieku savienība organizē baltkrievu rakstnieku jaunāko darbu apspriešanu. Centralajā literatūru namā notiks baltkrievu grāmatu izstāde.

Edgars Damburs

Maskava

Lūk, atkal ieraugi pēc garu gadu skaita To dižo pilsētu, ko senāk līgās viedu, Kur mani aiznesa reiz bargā kara paita...

Bij spulga ziemas nakts, un lielās tumsa klājās, Tu lepna pacēlies, cietai visai vaiga tavs šķita. Bet Kremļa rubins sārta kā draugiem preti māja.

Tas stundas, Maskava, nav laikam izdzēst varas, Kad karstu gaidu pilns es pirmreiz tev vāros, Kad naktis pamodos ar au smeldzi krūtīs.

To mirkli atceros, to dzīlās laimes brīdi, Kad spodru acu olāts reiz lieg mani skāra. Bij agra stunda vēl, rīts tikko lēni svīda...

Ar tevi, Maskava, skarts pirmās mīlas pašmas, Kā ausmas apmirdzēt no jaunā kaujā gājū. Nokts tālu atkāpās, no bēga posta bāismas.

PAVELS BAŽOVŠ

28. janvārī padomju sabiedrība atzīmēja redzamā krievu rakstnieka, Staļina premijas laureata Paveļa Bažova 70 gadu dzimšanas dienas jubileju.

tautas daiļradi. Valdija uzskats, ka strādnieks varot dot tikai častu kāks un vairāk nekā, ka strādnieku folklorā esot tikai bramanības folklorā.

18. un tāpat arī 19. gadsimtā strādnieku stāvoklis Uralu raktuvēs un rūpnīcās bija ārkārtīgi smags. Uralos arī pēc dzimšanas atceļšanās 1861. gadā uzņēmēju un strādnieku attiecības saglabājas daudzas dzimšanas un patriarhālā attiecību atliekas.

Sajās teiksmās nav parasto pasaku ķēniņu, prinču, ķēniņa meitas precinieku, kas dabū pusi ķēniņvalsts, nav vīru, kuri ar kādu burvja līdzekli iegūst visus pasaulē labumus un pēc tam apmierināti dzīvo bagātībā.

Daudzus gadu desmitus vēlāk Paveļs Bažovs šo folkloras materiālu savācis, pārkausējis un uz šā materiāla pamata izveidojis mākslas darbu.

Par grāmatu "Malechita šķirstināšana" Bažovam 1943. gadā piešķirta Staļina premija. 1944. gadā viņš apbalvots ar Lenina ordeni, 1946. gadā ievēlēts par PSRS Augstākās Padomes deputātu.

Kolchozu mākslinieciskā pašdarbība gatavojas skatēt

Jau Padomju Latvijas Pirmajos dziesmu svētkos aktīvi piedalījās kolchozu pašdarbības kolektīvi.

Gatavošanās kolchozu mākslinieciskās pašdarbības skatē turpinās jau vairāk nekā mēnesi. Jēkabalīgs aprīnka kolchozu organizācijas jauni pašdarbības kolektīvi, kā arī jūtam pieaug kolchoznieku skaita pagastu un ciemu tautas namu koros.

SARĪKOJUMI UZŅEMUMU STRĀDNIEKIEM

Cēsu aprīnka Kultūras nama aizzvēn plašāk izvērtē kultūras izglītības darbu uzņemumu strādnieku vidū.

darba pirmindniekiem. Sarīkojumu ievadīja referāts par stacionāroju kustību mūsu zemē, labākajiem Padomju Savienības, mūsu republikas, kā arī vietējiem stacionāriem, viņu darba panākumiem. Pēc referāta sekoja pašdarbības koncerts.

DESMITĀIS KONGRESS

INDRIĶIS LEMANIS

Pirms dažām dienām beidzās Latvijas Komunistiskās (bolševīku) Partijas X kongress. Tas bija izcils un svarīgs notikums latviešu tautas dzīvē.

mūsu laukos. Latviešu zemes rūkt vairs negrib dzīvot aiz saurā žoga noslēgtajā vienībā, bet apvienojas kolchozos šī svērigā lauku dzīves sociālistiskās pārveidošanās kustībā notiek visos pagastos.

Kongresa darbs noritēja ar lozungu: "Mēs ceļam saulaino komunisma ēku mūsu zemē."

Jā 1948. gada pavasarī republikā bija 180 kolhozi, tad 1949. gada janvārī, desmitājam kongresam senākot, mūsu republikā skaitījās jau 1990 kolchozu un 400 kolchozu organizatoru grupu.

Biedra Kalnberziņa plašajā ziņojumā šī doma izpaudās sevišķi gaiši un spilgti. Katrs viņa vārds, katrs teikums, katrs dzīvāis, interesanta piemērs viņa runā, kas pems no mūsu lielās padomju dzīves, izteic šo patiesību:

Sos varenos skeitļus savā ziņojumā minēja biedrs Kalnberziņš. Un viņam atkal atbildēja kongresa delegāti — vētrinai aplaudējot un suminot mūsu lauku jaunus saimniekus — kolchozniekus.

"Rūpnīcas "Radioteknika" štancētāja V. Avotina līdz 1940. gada 1. novembrim izpildīja 6 gadu normas."

Par šīm jaunajām lauku dzīves parādībām biedrs Kalnberziņš runā ar dziļu sajūsmu.

"Vilū cirtāja J. Aumanis, kas rūpnīcā "Sarkanais Metalurģis" strādā kopš 1933. gada, līdz 1948. gada 7. novembrim izpildīja 6,5 gada normas."

Visā kongresa darbā, biedra Kalnberziņa pārskatē ziņojumā un delegātu runās skanēja vārdi par mūsu jauno, lielo padomju dzīvi, par mūsu jauno cilvēku, par šī cilvēka nostāju un attiecībām pret darbu.

"Apavu fabrikas "Rekords" piegriežņu brigādes brigadieris J. Makarova sistemātiski izpilda normu par 180 līdz 200 proc. un letaupa ādu par 10 līdz 12 proc. Pēc viņas iniciatīvas fabrikas kolektīvs tikai 4 mēnešos vien — no 1946. gada augusta līdz novembrim ietaupa 122 tūkstoš kvadrādecimetru ādas."

Par šiem cilvēkiem delegāta Viļa Lācis sacīja: "74 gadus veci Minna Paule, kas visu savu mūžu kā laukstrādniece kalpojusi budžim, tagad pārzina cūkkopības fermu Leņina vārdā nosauktajā kolchozā, Talsu apriņķa Vandzenes pagastā un panākusi cūku skaita pieaugumu no 2 līdz 28. Par plāna pārsniegšanu viņa saņēmusi divus svēņus un par nostrādātajām darba dienām 2.100 kg labības.

"Lokomotīvu kolona "Piecgadi četrus gados" ar Rīgas-Šķīrotava mašīnistu biedru Gravu priekšgalā un Ivaikona "Jānis Rainis" ekipāžā izpildījuši piecgadi 3 gados."

Tādu piemēru mūsu jauno lauku dzīvē mēs sastopam bezaala daudz. Padomju cilvēks vairs nedomā tikai par sevi, par šauru, sīko dzīvīti, bet par savu kolchozu, par fabriku, par visu valsti. Viņš ir savas zemes saim-

Un vēl un vēl daudzi citi darba frontes varoņi. Audēja Elizabete Saveljeva, stikla rūpnīcas novatori Staļina premijas laureāti biedri Ceredņičenko un Zuilmačs, inženieris Gaļe, radiotekhniki Apsitšis, Siava un Kundziņš.

Tādu piemēru mūsu jauno lauku dzīvē mēs sastopam bezaala daudz. Padomju cilvēks vairs nedomā tikai par sevi, par šauru, sīko dzīvīti, bet par savu kolchozu, par fabriku, par visu valsti. Viņš ir savas zemes saim-

Sos slavenos lielās darba darītāju vārdus kongresa delegāti noklausījās ar dziļu lepnumu. Bet viņi gina — tādu cilvēku mums ir tūkstošiem. Tos izaudzinājuši slavenā bolševīku partija. Un tāpēc nav šaubu, ka piepildīsies kongresā izsēstais aicinājums: Staļina pēckara piecgadi izpildīt četrus gados — līdz Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas 32. gadadienai.

Ielias vēsturiskās pārmaiņas notiek

cas uz žargonu; pavisam nevaldzīgi lietoti Seksaira izteicieni. Jāpadzīvina tēlu psiholoģiskais pamatojums, jāpanāk raksturu dažādība.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības sekcijās

cas uz žargonu; pavisam nevaldzīgi lietoti Seksaira izteicieni. Jāpadzīvina tēlu psiholoģiskais pamatojums, jāpanāk raksturu dažādība.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības sekcijās

cas uz žargonu; pavisam nevaldzīgi lietoti Seksaira izteicieni. Jāpadzīvina tēlu psiholoģiskais pamatojums, jāpanāk raksturu dažādība.

REZULTĀTI UN PERSPEKTĪVAS

M. STANKEVIČS

Pagājuši trīs gadi, kopš darbojas Latvijas PSR Muzikālās komedijas teātris. Šajā laikā (te leļipst arī diezgan liels organizatorisks sagatavošanās periods) teātris, strādādams bez stacionāriem telpām, veicis diezgan lielu darbu. Sagatavoti divdesmit inscenējumi, turklāt puse no tiem padomju autoru laimīgi sacerējumi. Tikai pēdējā, 1948. gadā teātra izrādes apmeklētāji apmēram 80.000 skatītāji. Sevišķi svarīgi atzīmēt kā idejiski māksliniecisko, tā arī organizatoriski saimniecisko spēku pieaugumu teātri. No gada gadā aug inscenējumu skaits, apmeklētāju daudzums, aug arī ienākumi. Piemēram, 1949. gadā teātris sniedzis 415 izrādes, pārsniedzot plānu par vairāk nekā 100 izrādēm, un 6 plānoto inscenējumu vietā devis 9 inscenējumus. Tiesa, teātris nav izpildījis ienākumu plānu, bet to lielā mērā izskaidro savu patstāvīgo tēlu trūkums; teātrim jāspēj mazās klubos zāles un neregulāri, kas saistīts ar zināmas skatītāju daļas zaudēšanu.

Taj pašā laikā varam saskatīt visai iepriecinošas perspektīvas arī šā gada darbam. 1949. gada plāns paredz 10 jaunus inscenējumus. Katru mēnesi notiks 40 izrādes. Plāns paredz arī ienākumu ievērojamu pieaugumu. Un šie plāni, kā to apstiprina šā gada pirmā mēneša darbs, ir pilnīgi reāli: janvārī ienākumi pārsniedza 150.000 rubļu, kas ir krietni vairāk nekā plānā paredzēts un gandrīz divkārt pārsniedz pagājušā gada vidējo ienākumu. Ceļot tālāk uzdevumu idejiski māksliniecisko līmeni, savlaicīgi izlaikot jauniestudējumus un pieaicinot viesizrādēm redzamus Maskavas un Leņingradas aktierus, teātrim ir visas iespējas izpildīt un pat pārsniegt paredzēto plānu.

bet būtu nepareizi grūtbūsi cēlonus saskatīt tikai šīs apstākļi. Daudz kas atkarīgs no paša teātra. Nepietiekamais kvalificētu aktieru daudzums, vadošo kadru — režisuras un diriģentu trūkums nevar negatīvi neietekmēt uzdevumu kvalitatīti. Šeit jāatzīmē dažu izrāžu mākslinieciskās vērtības galēja nevienmērība. Blakus tādiem spilgtiem iestudējumiem kā "Brīvie vēji" teātra repertuārā redzam pelēkus, amatnieciski provincāliskus uzdevumus. Tas ir viens no svarīgākajiem iemesliem, kādēļ publika ne vienmēr teātri labprāt apmeklē.

Teātra priekšā nopietnas grūtības. Šis grūtības, pirmkārt, saistīts ar to, ka pagājušais gads bija pēdējais gads, kad teātris saņēma kaut arī daļēji, valsts piemaksas. Šogad būs jādarbojas bez jebkādam piemaksām. Un tas, kaut arī ar nopietnu piespēšanos, ir iespējams pat tagad, kad jāstrādā mazās zāles un uz mazām skatuvēm. Bet teātrim vajadzīga palīdzība. Nepieciešamas divas lietas: Muzikālajai komedijai jāradīta tie paši apstākļi nodokļu jautājumos, kādi ir pārējiem Rīgas teātriem, un jāpanāk, lai Muzikālajai komedijai nodotu telpas Tērbatas ielā 2-a, kuras tā faktiski iņem.

Kādas teātra turpmākās perspektīvas? Vispirms, jāaska, ka pagājušajā gadā penāks nopietns progress teātra ekas celtniecībā. Tāpēc ir viss izredzes, ka ekas pabeigšanas termiņš — 1949. gada beigās — tiks ievērots. Bet lai teātris istajā laikā spētu stāties ierindā, jau tagad jāpasūta skatuvēs tehniskā iekārta, apgaismošanas aparātura utt. Tad būs iespējams danākt, ka šis gads kļūs par pēdējo Muzikālās komedijas "klainošanas" gadu.

Telpu jautājumu der apskatīt sīkāk. Ekā, kas atrodas Tērbatas ielā 2-a, vienmēr ir darbojušies vai nu mazo formu teātri, vai kinoteātri. Bet tagad šīs telpas nodotas pilsētas transporta darbinieku klubā vajadzībām. Rīgā grūti atrast citas telpas, kas šim nolūkam mazāk piemērotas. Teritoriālais atbūlums no galvenajām ražošanas bazēm — depo, istam klubā, pulcību darbam piemērotu telpu trūkums (visa ēka sastāv no zāles ar niecīgu fuažē un vienas vienīgas atsevišķas istabas) — viss tas novedis līdz tam, ka klu-

dam pilsētas transporta darbiniekos nav nekādas popularitātes. Dažas vāji apmeklētas lekcijas un deju vakari, kuri "kastrīgi" nosaukti par "jaunatnes vakariem" — lūk, visa šā kluba darbība, un no četrām dienām trijās ēku aizņem Muzikālās komedijas teātris. Bet par to teātris spiest maksāt lielu ires naudu, apmaksāt apkurināšanu, par saviem līdzekļiem uzturēt kārtībā ēku, elektriskās ierīces utt. Istenībā klubs savas telpas gandrīz neizmanto, bet eksistē no līdzekļiem, kurus teātris maksā kā ires naudu.

Ekā, kas atrodas Tērbatas ielā 2-a, vienmēr ir darbojušies vai nu mazo formu teātri, vai kinoteātri. Bet tagad šīs telpas nodotas pilsētas transporta darbinieku klubā vajadzībām. Rīgā grūti atrast citas telpas, kas šim nolūkam mazāk piemērotas. Teritoriālais atbūlums no galvenajām ražošanas bazēm — depo, istam klubā, pulcību darbam piemērotu telpu trūkums (visa ēka sastāv no zāles ar niecīgu fuažē un vienas vienīgas atsevišķas istabas) — viss tas novedis līdz tam, ka klu-

dam pilsētas transporta darbiniekos nav nekādas popularitātes. Dažas vāji apmeklētas lekcijas un deju vakari, kuri "kastrīgi" nosaukti par "jaunatnes vakariem" — lūk, visa šā kluba darbība, un no četrām dienām trijās ēku aizņem Muzikālās komedijas teātris. Bet par to teātris spiest maksāt lielu ires naudu, apmaksāt apkurināšanu, par saviem līdzekļiem uzturēt kārtībā ēku, elektriskās ierīces utt. Istenībā klubs savas telpas gandrīz neizmanto, bet eksistē no līdzekļiem, kurus teātris maksā kā ires naudu.

Ekā, kas atrodas Tērbatas ielā 2-a, vienmēr ir darbojušies vai nu mazo formu teātri, vai kinoteātri. Bet tagad šīs telpas nodotas pilsētas transporta darbinieku klubā vajadzībām. Rīgā grūti atrast citas telpas, kas šim nolūkam mazāk piemērotas. Teritoriālais atbūlums no galvenajām ražošanas bazēm — depo, istam klubā, pulcību darbam piemērotu telpu trūkums (visa ēka sastāv no zāles ar niecīgu fuažē un vienas vienīgas atsevišķas istabas) — viss tas novedis līdz tam, ka klu-

dam pilsētas transporta darbiniekos nav nekādas popularitātes. Dažas vāji apmeklētas lekcijas un deju vakari, kuri "kastrīgi" nosaukti par "jaunatnes vakariem" — lūk, visa šā kluba darbība, un no četrām dienām trijās ēku aizņem Muzikālās komedijas teātris. Bet par to teātris spiest maksāt lielu ires naudu, apmaksāt apkurināšanu, par saviem līdzekļiem uzturēt kārtībā ēku, elektriskās ierīces utt. Istenībā klubs savas telpas gandrīz neizmanto, bet eksistē no līdzekļiem, kurus teātris maksā kā ires naudu.

Ekā, kas atrodas Tērbatas ielā 2-a, vienmēr ir darbojušies vai nu mazo formu teātri, vai kinoteātri. Bet tagad šīs telpas nodotas pilsētas transporta darbinieku klubā vajadzībām. Rīgā grūti atrast citas telpas, kas šim nolūkam mazāk piemērotas. Teritoriālais atbūlums no galvenajām ražošanas bazēm — depo, istam klubā, pulcību darbam piemērotu telpu trūkums (visa ēka sastāv no zāles ar niecīgu fuažē un vienas vienīgas atsevišķas istabas) — viss tas novedis līdz tam, ka klu-

dam pilsētas transporta darbiniekos nav nekādas popularitātes. Dažas vāji apmeklētas lekcijas un deju vakari, kuri "kastrīgi" nosaukti par "jaunatnes vakariem" — lūk, visa šā kluba darbība, un no četrām dienām trijās ēku aizņem Muzikālās komedijas teātris. Bet par to teātris spiest maksāt lielu ires naudu, apmaksāt apkurināšanu, par saviem līdzekļiem uzturēt kārtībā ēku, elektriskās ierīces utt. Istenībā klubs savas telpas gandrīz neizmanto, bet eksistē no līdzekļiem, kurus teātris maksā kā ires naudu.

Ekā, kas atrodas Tērbatas ielā 2-a, vienmēr ir darbojušies vai nu mazo formu teātri, vai kinoteātri. Bet tagad šīs telpas nodotas pilsētas transporta darbinieku klubā vajadzībām. Rīgā grūti atrast citas telpas, kas šim nolūkam mazāk piemērotas. Teritoriālais atbūlums no galvenajām ražošanas bazēm — depo, istam klubā, pulcību darbam piemērotu telpu trūkums (visa ēka sastāv no zāles ar niecīgu fuažē un vienas vienīgas atsevišķas istabas) — viss tas novedis līdz tam, ka klu-

dam pilsētas transporta darbiniekos nav nekādas popularitātes. Dažas vāji apmeklētas lekcijas un deju vakari, kuri "kastrīgi" nosaukti par "jaunatnes vakariem" — lūk, visa šā kluba darbība, un no četrām dienām trijās ēku aizņem Muzikālās komedijas teātris. Bet par to teātris spiest maksāt lielu ires naudu, apmaksāt apkurināšanu, par saviem līdzekļiem uzturēt kārtībā ēku, elektriskās ierīces utt. Istenībā klubs savas telpas gandrīz neizmanto, bet eksistē no līdzekļiem, kurus teātris maksā kā ires naudu.

Ekā, kas atrodas Tērbatas ielā 2-a, vienmēr ir darbojušies vai nu mazo formu teātri, vai kinoteātri. Bet tagad šīs telpas nodotas pilsētas transporta darbinieku klubā vajadzībām. Rīgā grūti atrast citas telpas, kas šim nolūkam mazāk piemērotas. Teritoriālais atbūlums no galvenajām ražošanas bazēm — depo, istam klubā, pulcību darbam piemērotu telpu trūkums (visa ēka sastāv no zāles ar niecīgu fuažē un vienas vienīgas atsevišķas istabas) — viss tas novedis līdz tam, ka klu-

LEVA TOLSTOJA „ANNA KARENINA“ DAILES TEATRĪ

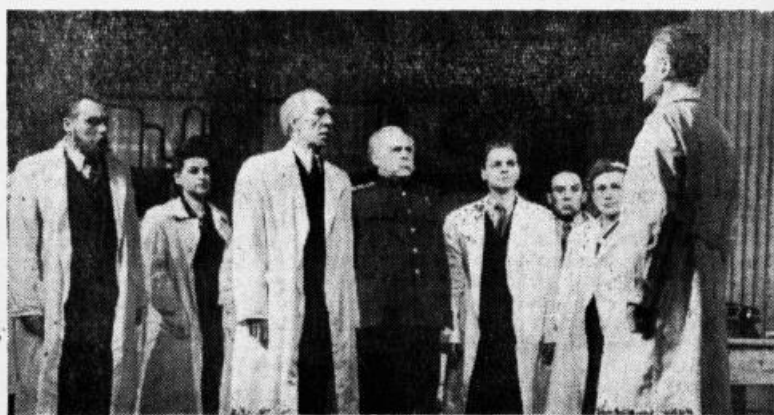
O. BRIKŠKIS

Līdz ar «Annu Kareņinu» uz Dailes teatra skatuves uzņācis viens no krievu literatūras milžiem — Levs Tolstojs. Džili un pareizi Tolstoja literāro darbu savā laikā izprata un novērtēja Ļeņins. Viņš arī nosodīja Tolstoja sludināto «attīrīto» kristīgo mācību un nepretēnības launamam, viņa politisko nekonsekvenci un mīkstācību, viņa nostāju pret revolucionāro kustību un vērtīgās pūles ar patriarhālās zemniecības filozofiju pretoties kapitālisma attīstības gaitai. Bet reizē ar to Ļeņins atzinīgi novērtēja Tolstoja darbu lielās pozitīvās vērtības. Ļeņins norādīja, ka Tolstoja darbos izpaucas «loti spēcīgs, neapslēpts, neliekuļots protests pret sabiedrības meliem un liekulību» un «kapitālistiskās eksploatācijas nesaudzīga kritika, valdības varmācības, tiesas komedijas un valsts pārvaldes atmāskošana».

«Anna Kareņina» skatuves variants, kā katrs dramaturģisms, aptver un var aptvert tikai mazu daļu no plašās romāna vietas. Ja monumentālā gleznā ietvertā panorāma jāsamazina līdz desmit — piecpadsmitkārt šaurākiem apmēriem, tad daudz kas kļūst pavisam neredzams, daudz kas jāattēlo vienkāršākām līnijām un krāsām, daudzi līdz galam izveidoti tēli jāredz tikai kontūrās, un daudzas spilgtas sejas jāraksturo tikai skopiem otas viļņiem. Tā bija jārikojas arī «Annas Kareņinas» dramaturģiem — Valdim Grēviņam un Eduardam Smilģim. No Tolstoja romāna viņi nēmuši vienu galveno tēmu — Annas, Vronskas un Kareņina attiecību samezglotāju. So dramatisko pavedienu uz spilgti zīmētā sabiedriskā fona dramaturģtāji risina ar lielu rūpību un smalkjūtību iedzīvināšanos Tolstoja literāro

nam skatītājam, kas šos tēlus pazīst no romāna lappusēm, ir jau iepriekš izveidojies savs patstāvīgs, kaut arī subjektīvs priekšstats par tiem. Aktiera grūtais pienākums nu ir maksimāli tuvināt savu lomu paša Tolstoja iecerētajam tēlam un pārliecināt skatītāju par sava atveidojuma pareizību.

Titullomā — Liliņa Bērziņa. Tā ir liela, grūta un sarežģīta loma. Anna Kareņina ir sievietē ar attīstītu, asu prātu un plašu, bagātu jūtu dzīvi, aristokrātiski iznesīga sabiedrībā, vienkārša un sirsnīga attiecībās ar tuviem cilvēkiem, kvēla, aizrautīga mīlākā un jauka māte, sievietē ar raksturu, gribas spēku un arī cilvēciskām vajībām un svārstībām, daudzjūtamaina un reizē viengabala personība. To visu redzam un jūtam arī Liliņas Bērziņas tēlojumā. Māksliniece dzīvo savā tēlā. Plašo pārdzīvojumu gāmu viņa viscaur izpauž ar vienkāršu dzīļu izjūtu, taktu un smalkjūtību. Pretstatam kaut vai pirmā cilēna noslēguma ainu un ainu Seržoņas guļamistabā, vai arī balles ainu un pēdējo bojā ejas ainu — pavisam citāda savā runā, žestos, kustībās ir Anna šais krasi atšķirīgajās situācijās. Viņas tēlojumā nav tukšo vietu, visam cauri strāvo istis, dziļš pārdzīvojums. Mazāk impulsīva mimika un izvairīšanās no lieka lirisma, kas brīžiem ieskanas viņas runā, vēl vairāk tuvinātā Liliņas Bērziņas dzīvo, pārliecināso Annas tēlu Tolstoja Annai.

A. Steina lugas «Gods» finala

B. Vdovenko foto

Liela patriotiska skanīguma izrāde

A. Steina lugas «Gods» uzvedums Valsts krievu dramatu teatrī

Aleksandra Steina lugas «Gods» («Godā likums») uzvedums Krievu dramatu teatrī vēlreiz apstiprina patiesību, ka vienīgi uz augsti idejiska, patiesi partejiska dramaturģiskā materiāla iespējama teatra kolektīva radošā augšana, iespējams nopietns māksliniecisks panākums. Šis panākums nenoliedzami redzams jaunajā uzvedumā. Nav vajadzības sīki runāt par lugas saturu. Mūsu lasītājiem tas pazīstams jau no šīs pašas lugas uzveduma Dailes teatrī. Blakus «Maskavas raksturam» A. Steina luga ir viens no redzamākajiem padomju dramaturģijas sasniegumiem pagājušajā gadā. Lugas spēks ir tai bolševistiskajā kaislīgumā, ar kādu autors atmāsko riebigās, verdziskās kapitalisma atliekas — zemošanos ārzemnieciskā priekšā, kosmopolitismu, karjerismu; ne mazāk svarīgi, ka visas šīs kapitalisma atliekas iemiesotas pa-beigto, spilgtos mākslinieciskos tēlos. Visiem šiem loseviem un dobrotvorskaiem pretim dramaturģis nostāta tikpat spilgtus pozitīvus personāžus, ar akadēmiski Vereiski un Dobrotvorskā sievu Tatjana Aleksandrovnu priekšgalā.

L. GUREVIČS

maturga profesionalo meistarību. A. Steina ir patris savu sacerējumu uzbūvētam, kas no sākuma līdz galam vērojams ar neatslābstošu interesi, lielākā daļā tēlu sulīgi un reljefi zīmēti, dialogi izteiksmīgi un lakoniski. Teatra kolektīvs patris lugas vērtīgākās īpašības aiznest līdz skatītājam, spējis bagātināt autora tekstu ar savu scenisko mākslu. Lugas kaislīgums, kareiviskā principālitate izradē pilnīgi saglabāta. Jūtams, ka režisora A. Martiņova vadītās kolektīvs pats savilnots, dziļi pārdomājis lugu. Teatris izrādē veido stingri realistisku, bez jebkādiem esteistiski formalistiskiem «meklējumiem». Vienīgais pārmetums režisoram un dažiem aktieriem attiecināms uz ieslīgšanu zināmā melodramatiskā izrādes beidzamās ainās. Dažviet aktieri arī pārāk nevērtīgi teksta atdošanā skatītājam.

So izrādē raksturo ansamla saliedētība. Tas, protams, nenozīmē, ka visi tēlo ar vienādu māksliniecisko spēku, tomēr starp daudziem pēdējā laika inscenējumiem šis uzvedums izceļas ar izpildījuma līdzsvarotību, vispārējā līmeņa vienmērīgumu. Nav iespējams nosaukt nevienu tēlotāju, pat mazākajās lomās, kas «izkristu» no ansambļa, traucētu to. Bet iespējams nosaukt un jānosauc tie, kas ar savu spēli izdaiļo izrādi. Seīti pirmajā vietā nostādāma J. Bunčuka (Tatjana Aleksandrovna) un S. Vasiljevs (vadības komisijas priekšsēdētājs). No Dobrotvorskā sievas lomas J. Bunčuka spējusi izveidot ilgi atmiņā paliekošu dramatisku tēlu. Šaj lomai maz teksta, bet māksliniece tik dziļi un spilgti dzīvo uz skatuves, ka vārdi brīžiem šķiet lieki. Grūti uzdevumu nācijas veikti I. Vasiljevam. Izcila partijas darbinieka tēls, kas iemieso sevi valstisku gudrību un partijas gribu, izveidots pārliecināši un ar lielu takta izjūtu.

Blakus šiem lieliskajiem izpildījumiem nostādāms N. Barabanovs un A. Astarovs, kas veido centrālās lomas — Dobrotvorskā un Vereiski. Lugas pirmajā pusē Barabanovs tēlo it kā mīkstu, vajas griba cilvēku, bet vēlāk viņa Dobrotvorskā kļūst nepārliecināms spītnieks savos maldos, tāpēc sevišķi patiesi izskan viņa atzīšanās un savas rīcības nožēla pēdējās divās ainās. A. Astarovs labi parādā sirmā akadēmiska jauneklīgo kvēli, viņa kaislo nesamierinātību pret visāda veida losevimi. Savā runā tiesas sēdes laikā A. Astarovs brīžiem paceļas līdz dramatiskās mākslas kaingalim. Turklāt Vereiskis apveltīts ar silta, patikama humora izjūtu. Diemžēl, arī A. Astarovs dažubrīd padevies vīlinājumam izmantot melodramatiskus toņus, kas šeit gluži lieki. V. Sachovskis Loseva lomā gudri patris izvairīties no pārvēršanās tradicionālā laundarī. Kaut arī Loseva rīcības riebigums skaidri redzams, viņš allaž saglabā ārējo korektumu, ar to paskaidrojot, kāpēc tādus losevus nav tik viegli atmāskot, kāpēc daudzi naikīkie viņu darba biedri šādiem loseviem uzticas. Sarežģītā un interesantā zīmējumā A. Aleksandrova rāda Loseva sievu Ninu Ivanovnu.

Ne visai pareizi amerikāņu tēli, īpaši izlūka Vuda tēls (aktieris V. Žuks). Seīti režisura pielāvusi nevajadzīgu vienkāršošanu, viltīga un bīstama ienaidniska vieta liekot arobežotu deaktīvu. Pārāk naivs arī profsors Karters (aktieris G. Timofejevs). Starp pārējiem izrādes dalībniekiem īpaši atzīmējams G. Revo vecā akadēmiska Pisarevskā lomā. N. Tarskis docenta Gončarova lomā nerada nekādus savīskus pārmetumus, taču jāatzīmē, ka aktieris nav spējis pārvarēt zināmu tēla schematicumu, ko devis jau pats autors. Turpretim par Kurečova tēla primitīvismu pirmā kārtā atbildīgs lomas tēlotājs A. Denisovs. Šis talantīgais aktieris spējis dot daudz vairāk. Uzveduma dekoratīvās veidojums (mākslinieks M. Aboliņš) tāpat kā pati izrāde izturēs stingri realistiskā stīlā. Bet pats galvenais šai izrādē — tās sabiedriskais skanīgums Centrālajā, goda tiesas ainā skatītājs it kā pats kļūst par aktīvu izrādes dalībnieku; ne velti Vereiska dedzīgā apslūdzības runa rada skatītāju zālē tik dziļu un tiešu reakciju. Tā tam arī jābūt, jo teatris spējis dot labu, patriotisku inscenējumu.

LPSR tautas māksliniece, Staļina prēmijas laureate Liliņa Bērziņa Annas Kareņinas lomā

B. Vdovenko foto

tēlu psiholoģijā. Pareizi un saprotami attēloti galvenie notikumi, kas saistās ar Annas traģediju. Pietiekami spāgti parādītāji arī Vronskas, Oblonska, Dol-ljijas, Betsijas un citu personu rakstura īpatnības un savstarpējās attiecības. Turpretim ne tikai skaidri redzama Tolstoja literāro tēlu sociālā seja, viņu vieta un nozīme sabiedrībā. Piemēram, Kareņinu redzam tikai viņa personīgajā dzīvē, Nekas nēliecina, ka jāvālāis Oblonskis pārstāv to zinātošās mūžniecības daļu, kas jau tuvojas ekonomiskam bankrotam. Neredzam Vronskā tieksmi pēc spožkas karjeras valsts dzīvē un viņa sabiedriskā godkāri. Stingrāku sociālu valbstu iezīmēšana galveno personu sejas būtu idejiski nozīmīgāka nekā vienas otras tīri subjektīvas detaļas izcelšana atsevišķu personu gaitās un sajūtās.

Atzīmējams, ka dramaturģijumā izmantots gandrīz vienīgi paša Tolstoja teksts labā literārā tulkojumā.

Daudz pāļu un radošas izdomas ieguldījis «Annas Kareņinas» inscenējumā Eduards Smilģis, režisors F. Ertnerē, gleznotājs Ģirts Vilks un viss Dailes teatra aktieru kolektīvs. Ģēntrā izvirzot Annas tēlu, viņas garīgo pasauli un jūtu dzīvi, lai noraksturota arī tā laika sabiedrība, šis sabiedrības garīgais tuksnis, dvīksība un liekulība sevišķi spilgti izpaužas Betsijas salona, jāšanas sacīkstes un teatra fuajējā ainās, bet aina Lidijas Ivanovnas mājā, kur figurē šarlātans Lando, dod vispēcīgāko morālo triecienu sabiedrībai un reizē Kareņinam.

Pretstatā Annas dziļajai mīlai ieksmīgmi parādīta Pēterburgas aristokrātu seklā jūtu dzīve un morale. Par Oblonski nemaz nerunājot, raksturīga šāda detaļa: tai brīdī, kad vienā pusē no skatuves aiziet lielu jūtu savilnotā Anna, otrā pusē no dažām kustībām un žestiem vien kļūst redzams Betsijas un Tušinska banalā «sakars».

Dramaturģijumā ir pāri par 20 ainu, un viss, kas tajās parādīts, tikai daļēji raksturo Tolstoja romāna personas. Un tomēr pirmās izrādes ievilkās ilgāk, nekā būtu vēlēams. Vēl vairāk koncentrējot tekstu, saīsinot dažas ainas un paātrinot vietām gausos tempus, pānāktis lielāks izrādes rakstums. Ikviens aina ir iepriekšējās ainas loģisks turpinājums un, ātri mainoties, veido nesārusītu, saliedētu izrādi.

Arī atsevišķu skatuves tēlu veidošanas process turpinājās vēl pēc pirmajām izrādēm. Tolstoja literārie tēli ir tik dziļi tvirti un ar tik daudzpusīgu psih. apveltību, ka pat lieliem aktieriem nav viegli tajos iedzīvoties un rast isti pareizo skatuvisko atveidojumu un interpretējumu. Turklāt ikvie-

Savdabīgu Kareņina tēlu izveidojis A. Filipsons. Mākslinieks iecerējis Kareņinu kā Krievijas birokrātijas dzīvo iemiesojumu, it kā ilustrējot Annas vārdus: «Tā ir mašina — un jauna mašina, kad sadusmojas». So Kareņina īpatnību Filipsons parāda ar lielu māksliniecisku spēku un konsekvenci. Liekas, tā ir pati nežēlīgā cariskā Krievija, pret kuru kā pret klinti sašķīti visi Annas centieni. Taču ir arī Kareņinā zināmas cilvēciskas jūtas, ar viņš kā cilvēks pārdzīvo savas ģimenes sabrukumu. Šis Kareņina jūtas un pārdzīvojumus mākslinieks sāka redzamāk izpaust tikai pēc pirmajām izrādēm, veidojot savu tēlu ne tik skarbo toņos kā sākumā. Bet Filipsons joprojām ir nesaudzīgs pret Kareņinu un vairās no visa, kas varētu radīt pret Kareņinu kaut vismazāko iecietību. Šādam viedoklim un lomas traktējumam, bez šaubām, ir savs pamatojums. Katrā zināmā jūtas, ar viņš kā cilvēks pārdzīvo savas ģimenes sabrukumu. Šis Kareņina jūtas un pārdzīvojumus mākslinieks sāka redzamāk izpaust tikai pēc pirmajām izrādēm, veidojot savu tēlu ne tik skarbo toņos kā sākumā. Bet Filipsons joprojām ir nesaudzīgs pret Kareņinu un vairās no visa, kas varētu radīt pret Kareņinu kaut vismazāko iecietību. Šādam viedoklim un lomas traktējumam, bez šaubām, ir savs pamatojums. Katrā zināmā jūtas, ar viņš kā cilvēks pārdzīvo savas ģimenes sabrukumu.

Vronskī tēlo H. Vazdiks. Savu lomu viņš pareizi izprātis: Vronskis mīl Annu, un viņa attiecīgs ar Annu nav ne dēka, ne viegls flirts. Stingra un noteikta ir viņa nostāja pret sabiedrības liekulību. Un tomēr Vazdika Vronskim trūkst tās virišķīgās pievilcības, kas tik spēji varēja savaldzināt Annu. Līdzās labiem momentiem viņa tēlojumā ir situācijas, kur gribētos redzēt istāku, dziļāku jūtu kvēli. Vēlākajās izrādēs Vazdika tēlojums jau kļūvis samērā brīvāks, atraisītāks, bet gribētos domāt, ka spējīgā, nopietnais mākslinieks var dot vēl vairāk.

Vieglu dzīves baidītajā Oblonski smalkjūtīgā humora apdvēstā tēlojumā rāda A. Dimīters. Oblonska ārējo izskatu varētu iedomāties arī citādu; taču viņa raksturīgākās īpašības — vieglprātību, nenopietību, bieži vien tukšo rosību un plaļību Dimīters parāda visai izteiksmīgi. Sevišķi iepriecina viņa tēlojums ainā ar Žilu Lando.

Benita Ozoliņa vienkāršiem, pārliecinātiem izteiksmes līdzekļiem raksturo vecigo, pievīto un rezignētu Oblonska sievu Dolliju un atsedz savas ģimenes iekšējo sabrukumu.

Daudz vājāk padeviesies Levina un Kitijas tēlojumi. Laik cik maz teksta dots Levinam, tam tomēr vajadzētu krāsāk atšķirties no pārējiem sabiedrības locekļiem. R. Kreičuma Levins veido, kaut arī korekti, taču bez spilgtākām iezīmēm.

E. Leļmanei Kitijas loma nav pa spēkam. Viņas Kitijas part aptuveni nav līdzīga tai daiļajai, dziļajai un smalkjūtīgajai meitenei, kādu to attēlojis Tolstojs. Tādēļ teatris pareizi dara, izraugoties šai lomai citu tēlotāju.

Vesela tipu galerija redzama ainās, kur attēlota galvaspilsētas «augstākā sabiedrība». Te spilgtākie un raksturīgākie ir sievietes tēli: A. Ābeles grafiene Lidija Ivanovna — šī caurcaurim liekulīgā aristokrāte, kuras pataloģiskā viriešu manija tik cieši savijusies ar reliģisku apmātību, E. Ferdas izlaidīgā kņaziene Betsija, I. Laivas robustā, bet brīžiem taisnīgā kņaziene Mjagkaja, E. Bērziņas ciniskā sūtna kundze, T. Bangas — grafiene Vronskā u. c. Ne tik izteiksmīgas ir šīs sabiedrības viriešu lomas. Kā labākās jāatzīmē A. Miķelsona Korsunskis, J. Mārsieša ģenerālis, P. Vasaraudža Žils Lando.

Loti īpatnu, interesantu un atmiņā paliekošu advokāta tēlu izveidojis E. Valters. Tikpat raksturīgs ar saviem žestiem un kustībām ir viņa palīgs A. Ivansona atveidojums.

Seržoņas sirsnīgo pierēšanās māteli labi parāda L. Skrauce. Sekmīgi savu uzdevumu veic arī visi pārējie mazāko lomu tēlotāji.

Par izteiksmīgu muziku gādājis Marģeris Zarinš.

LEŅINA ATSPUGOŠANĀS TEORIJA UN MĀKSLA

(I.obeigums)

Mūsu zemē radītas jaunas, socialistiskās radošanas attiecības, uz šā pamata norisinājās būtiskas izmaiņas attiecībās starp cilvēkiem un radās pilnīgi jauns cilvēks — ar jaunu pasauli, jaunu kultūru, jaunu apziņu un jaunu dzīvību, par cilvēkiem, ar jauniem jūtām. Padomju cilvēks ar savām prāta un gara īpašībām stāv neizmērojami augstāk par jebkuru buržuaziskās sabiedrības pārstāvi. Šis cilvēks ir uzcelis socialisms, izglābis pasauli no fašistiskajam draudim un ceļ komunismu. Šis cilvēka dzīve un darbība ir varoņdarbs, bieži vien ārēji iekdienišķs, bet varoņs pēc sava iekšējā satura.

Padomju mākslas uzdevums attēlot šo jaunās pasaulē un jauna cilvēka dzimšanas lielo radošo procesu, atklāt darbu un kauju heroiku un, aplicinot lielo socialistisko tagadni, saukt uz priekšu. Pareizi attēlot padomju pasauli — tas nozīmē mākslas līdzekļiem izziņāt padomju īstenības būtību, atklāt tās revolucionārās attīstības iekšējos cēloņus un perspektīvas, starp neskatāmiem daudzumiem sakāru un attiecību atrast galvenos, pamata, būtiskos, tipiskus sakarus.

«Tas nozīmē, — runāja A. Zdanovs, — pirmkārt, pazīt dzīvi, lai prastu to mākslas darbos pareizi attēlot, attēlot nevis scholastiski, nevis nedzīvi, nevis vienkārši kā «objektīvu realitāti», bet attēlot īstenību tās revolucionārajā attīstībā» (runa pirmajā rakstnieku kongresā).

Dzīvi un vispusīga padomju dzīves reālo attiecību pazīšana ir pirmais un galvenais realizātikas mākslas noteikums, bet īstenības izziņa patiesa būs tikai tad, kad tā tiks izdarīta no dialektiski materialistiskām pozīcijām. Marksisms-lenīnisms ir visprogresīvākais, patiesi zinātniskais filozofiskais pasaules uzskats, kādu vien pazīst pasaule. Jo marksisma-lenīnismā norimēti objektīvie likumi, pēc kuriem notiek dabas un sabiedrības attīstība. Visa iepriekšējā sabiedriskā dzīve iekārtojās un attīstījās stichiski, un cilvēki ne tikai nevarēja vadīt attīstības likumus, bet arī, līdz Marksam, nezināja tos. PSRS sabiedriskā dzīve veidojas plānvēidīgi, apzinīgi, iepriekš apzinoties, saskaņā ar izziņātajiem vēsturiskās attīstības likumiem.

Pareizi izprast un dziļi atspoguļot šo apzinīgo «veidojamo» īstenību nav iespējams bez tās attīstības likumu zināšanas. Tikai tas mākslinieks, kas iepazīnie ar mūsu sabiedriskās dzīves likumsakarībām, spējis attēlot nevis nedzīvu, sastūsgušu, bet attīstību, kustību, spēji pareizi noteikt veco, aizņo, un pamanīt augošo, jauno, atšķirt galveno no tā, kas nav galvenais, nejauso no nepieciešamā, ārējo no iekšējā, tikai tad pasaules atspoguļojums būs pareizs, patiesi objektīvs, īsts.

visā savas pastāvēšanas laikā neatlaidīgi cīnījās un cīnās par literatūras partejiskumu. Partejiskuma bolševistiskā izpratne izriet no negrozāmā uzskata, ka «sabiedrībā dzīvot un būt no sabiedrības brīvam nav iespējams». Bet tā kā pasaulē noris cīņa starp strādnieku šķiru un buržuaziju, tad likvins mākslinieks, vienaiņa, vai viņš to apzinās, vai neapzinās, ir vai nu buržuazijas kalps, vai arī cīnījās pret to, viņš vai nu aizstāv buržuazisko kārtību, vai arī cīnās pret to.

«Kā tad izpaužas, — rakstīja V. I. Leņins, — šis partejiskās literatūras princips? Ne tikai tā, ka socialistiskajam proletariātam literatūra nevar būt atsevišķu personu vai grupu iedzīvotāju līdzeklis, lai vispār nevar būt individuāla lieta, neatkarīga no kopējās proletariāta lietas. Nost bezpartejiskus literatūras nost literatūras pārcilvēkus! Literatūras lietai jābūt par visas proletariāta lietas sastāvdaļu...»

Mākslas partejiskuma princips ir šķiru cīņas un mākslas gadsimtiem ilgās attīstības zinātniskais vispārinājums. Tas loģiski izriet no Leņina atspoguļošanas teorijas.

Socialistiskā māksla kvalitatīvi atšķiras no visas iepriekšējās mākslas. «Mūsu literatūras darbs, — rakstīja Gorkijs, — grūts, sarežģīts darbs. Tas nepārrobežojas tikai ar vecās īstenības kritiku, ar tās trūkumu lipīguma nosodīšanu. Viņu uzdevums — iepazīt, noformēt, attēlot un, līdz ar to, aplicināt jauno īstenību.»

Mākslinieka vietu un lomu sabiedriskajā dzīvē vispār, un padomju dzīvē konkrēti, M. Gorkijs definēja ar šādu brīnišķīgu frazi: «Mākslinieks — savas zemes, savas šķiras jūtu iemiesojums, tās ausis, acis un sirds; viņš ir sava laikmeta balss.»

Padomju māksla koncentrē savu uzmanību uz galvenajiem, pamata, būtiskajām dzīves sastāvdaļām. Padomju īstenībā galvenais — tā ir socialistiskā iekārta uzvara, padomju tautas cīņa par sabiedrības un dabas pārveidošanu, cīņa pret kapitalisma atliekām cilvēku apziņā, cīņa par komunistiskās sabiedrības uzcelšanu. Un tieši šīs dzīves vadošās sastāvdaļas ir padomju mākslas saturs.

A. SOBOLEVS,
filozofijas zinātnu kandidāts

atspoguļota Jefanova gleznā «Neaizmirstamais». Cīņa pret vācu fašistiskajiem okupantiem, kas nodevīgi uzbruka mūsu dzimtenei, padomju tautas, kura izglāba visas pasaules tautas no fašistiskās verdzības draudim, lielais varoņdarbs atspoguļoti daudzos māksliniekos sacerējumos. Nozīmīgākie starp tiem — Fadejeva izcila romāns «Jaunā gārde», Gorbatova stāsts «Neuzvarētie», kino filma «Lielais lūzums», Plastova glezna «Vācietis aizlidoja» utt.

Dzejnieku Tvardovskis radījis izcili, nemirstīgu krievu kareivja tēlu — Vasiliju Tjorkinu. Vasilijs Tjorkins — tas ir dziļi nacionāls raksturs. Tas ir jauna, padomju veidojuma krievu kareivis, kurā apvienojas Oktobra radītais revolucionārais gars ar krievu cilvēka ārkārtīgo varoņību un smalko humoru.

Vadāmajos no marksistiski lenīniskās izziņas teorijas, no bolševiku partijas politikas, padomju mākslas meistari sacerēja lielu īstenības mākslinieciskā atspoguļojuma dziļumu un plašumu. Atklāja padomju sabiedriskās dzīves būtiskas sastāvdaļas, augsti mākslinieciskos sacerējamos atspoguļoja reālas, dzīves sastopamas pretrunas, jaunā cīņu ar veco; radīja veselīgu galeriju pilnīgu, tipisku, mākslinieciski pilnīgu, dzīves īstenībai abīstīgu tēlu.

Bez padomju tauta taisnīgi uzskata, ka mākslas sasniegtais līmenis vēl nepietiekos. Laikmeta un padomju cilvēku lielums uzliek mākslas meistariem pienākumu nemittīgi ceļt savu meistari, pamatīgāk iedziļināties norisāo notikumu būtībā, radīt vēl mākslinieciskākus darbus.

Padomju mākslas meistaru vidū iekļuva laudis, kas nesaprata socialistiskās sabiedrības būtību un pat bija šai sabiedrībai naidīgi. Piemēram, Zoščenko veselā virknē savu darbu deva kroplu, izkļemoju, apmelojošu padomju īstenības un padomju cilvēku attēlojumu, izkļemoja dzīves patiesību. Achmatova ar savu «mākslas mākslai» sludināšanu mēģināja kontrabandas ceļā iedabūt mūsu mākslā padomju sabiedrībai svešas idejas un motivus. Annas Achmatovas erotiskā lirika, trūdšais pesimisms saindēja padomju cilvēka apziņu ar bezidejiskumu, apolitiskumu, izmizma pustošo garu, tā nolūks bija aizvest jaunatni no sabiedriskās dzīves plašā ceļa.

Uz mūsu zemes ekraņiem pa laikam demonstrē bezprincipā, bezidejiskas kino filmas «Dviņpi», «Lēnais divpāksnis», «Nemierīgā satniece», kuri tukšā gremošanā, neveikli mēģinājumi smidzināt apvienojojas ar nepareizu, vienpusīgu, bet tas nozīmē melīgu padomju cilvēka attēlojumu. Dažos citos mākslas darbos padomju cilvēku attēlo pamazināti, garīgi nabadzīgu, prāta ziņā apbežotu. Dabiski, ka šādi darbi neatspoguļoja padomju īstenību, bet to izkropoja, nevis bagātināja mākslu, bet vilka to no socialistiskā realisma atpakaļ dekadences, bezidejiskuma apņemienos.

Zināmas mākslas darbinieku daļas vidū vēl izplatīta viena no kaitīgākajām kapitalisma atliekām cilvēku apziņā — zemošanās ārmēnietiskā priekšā, trūdšais, degradējošs buržuaziskās kultūras priekšā. Uz dažu mūsu teatru skatuveim radītas mākslinieciskās vājas, bezidejiskas, tukšas buržuazisko rakstnieku lugas.

Savā lēmumā par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad» VK(b)P CK deva politisku vērtējumu Zoščenko un Achmatovas «sacerējumiem». Šinī un virknē citu lēmumu bolševiku partija atklāja galvenos trūkumus mākslas attīstībā un aicināja padomju literatūras, māksliniekus, komponistus, aktierus radīt patiesi realistiskus, augsti idejiskus mākslas darbus, kas dziļi atspoguļotu padomju īstenību. Zinojuma par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad» A. Zdanovs runāja: «Bolševiki augsti vērtē literatūru, skaidri saskata tās lielo vēsturisko misiju un lomu tautas morālās un politiskās vienotības nostiprināšanā, tautas saliedēšanā un audzināšanā. Partijas Centrālā Komiteja grib, lai pie mums būtu garīgi kultūras pārpilnība, jo šai kultūras bagātībā tā redz vienu no galvenajiem socialismā uzdevumiem.»

SABIEDRISKĀ POLITISKĀ PRAKSE — MĀKSLINIECISKĀS PATIESĪBAS KRITERIJS

Marksisma-lenīnisma galvenā atšķirīgā īpašība ir tā, ka šī teorija ir ne tikai pasaules izziņas līdzeklis, bet arī varens ierocis tās revolucionārā pārveidošanai.

Saskaņā ar Leņina atspoguļošanas teoriju izziņas patiesīguma, ar mūsu domāšanu iegūtā ārējās pasaules atspoguļojuma pareizības kritērijs un izziņas mērķis ir prakse.

Ne katrs zinātniskā patiesība ir objektīva patiesība, tieši tāpat arī ne katrs mākslinieciskā patiesība ir objektīva patiesība, zinātnes objektīvatāti, kā jau ne reiz vien runāts, pārbauda ar praksi; tieši tāpat ar cilvēka revolucionārā praksi, ar sacerējuma lomu šķiru cīņā pārbauda mākslas patiesību objektīvatāti, un tāpēc mākslas

patiesības problema ir šķiriska problema, ir mākslas zinātniskuma problema, ir problēma par mākslas vērtību cilvēkam.

Mākslas darba mākslinieciskā vērtību, pasaules mākslinieciskās izpratnes pareizību pārbauda ar cilvēka sabiedriskā praksi, ar lomu, kāda mākslas darbam ir cilvēku sabiedrības attīstībā.

Leņiniskis atzīst mākslas milzīgo sabiedriski pārveidojošo lomu.

Tas, pirmkārt, attiecas uz mūsu, padomju mākslu, kura apzinīgi, aktīvi piedalās sabiedrības pārkārtošanā, cīnās par jauno, apliecina to un nikni uzbrūk vecās sabiedrības spēkiem un tradīcijām, kapitalistiskās īstenības neķitrumam un riebigumam.

«Socialistiskā realisms, — teica M. Gorkijs savā ziņojumā rakstnieku kongresā, — apliecina savu esamību kā darbību, kā jaunradi, kuras mērķis — cilvēka vērtīgāko individuālo spēju ne-pārtraukta attīstīšana, viņa uzvarai pār dabas spēkiem, viņa veselībai un ilgam mūžam, viņa lielajai laimei dzīvot vīrs zemes, kuru tas attiecīgi viņa vajadzībai nepārtrauktajam pieaugumam grib apstrādāt visu kā skatuvis vienā saimē apvienotas cilvēces mītni.»

Talantīgākais padomju dzejnieks V. Majakovskis, socialistiskās dzīves dibinātājs un klasiķis, neatlaidīgi cīnījās par darbīgu mākslu, kas aktīvi piedalās vecā atbrunošanā un jaunā aplicināšanā; savu dzejisko ģeniju viņš atdeva kalpošanai revolūcijai, kalpošanai tautai:

«Priecīgs esmu —
arī mans darbs
ieplūst darbā,
ko veic republika.»

Apliecinot esamību par darbību, cīnoties par jaunā triumfu, padomju māksla ir revolucionāra savā pamatā, tā virzīta uz priekšu, tā atspoguļo cilvēces progresīvo, revolucionāro kustību un piedalās šai kustībā.

«Vajag traukties
rītīdē
tā,
svārkā šuves ik soli
lai strīkās» —
mācīja Majakovskis.

Si padomju mākslas atšķirīgā īpašība — izteiktā realisma un revolucionārā romantisma organiskā saplūšanās, mūsu mākslas prasme un spēja, izejot no īstenības marksistiski lenīniskās izpratnes, ieskatīties mūsu rītīdēnā.

Revolucionārais romantisms ietilpst padomju mākslas meistaru mākslinieciskajā jaunradē kā tās sastāvdaļa, jo visa mūsu partijas dzīve, visa padomju tautas dzīve ir visskaidrāk, visskaidrāk praktiskā darba apvienojums ar vislielāko heroiku un grandiozām perspektīvām. Bolševiku partija vienmēr bija stipra ar to, ka tā dziļu praktiskumu apvienoja un apvieno ar plašu perspektīvu, ar nemitīgu tieksanos uz priekšu, ar cīņu par komunistiskās sabiedrības uzcelšanu. Padomju literatūrā jāņemties tēlos mūsu virzīšanās uz komunismu, jāparāda mūsu rītīdēnā.

mākslas meistariem bija milzu loma. Mobilizējot padomju tautu cīņai pret ienaidnieku, audzinot tajā naidu pret fašismu.

Lielā loma padomju mākslā padomju patriotisma audzināšanā, cīņā pret zemošanās buržuazisko Rietumu priekšā.

Padomju mākslas meistaru darbi radīja padomju sabiedrības pārākumu par kapitalistisko, padomju kultūras pārākumu par buržuazisko, padomju cilvēka pārākumu par buržuaziskās sabiedrības cilvēku, rāda mūsu socialistiskās Dzimtenes lieliskumu, tās avangarda lomu cilvēces attīstībā.

Padomju māksla aktīvi piedalās komunistiskās sabiedrības celšanā, nolīdz kustībai uz priekšu, ir vēsturiskā progresa faktors.

Tas dod mums pamatu apgalvot, ka mūsu, padomju māksla ir izgājusi dzīves pārbaudi, ka ar mūsu mākslu pārveiktā ārējās pasaules atspoguļojuma pareizība pārbaudīta cilvēka sabiedriski politiskajā praksē. Padomju māksla ir patiesīga, idejiska, progresīva māksla. Tieši tas izskaidro to milzīgo ietekmi, kāda tai ir uz pasaules mākslu.

Māksla ir sabiedriskās apziņas specifiska forma, pasaules izziņas specifiska forma. Socialistiskā māksla ir socialistiskās īstenības atspoguļojums mākslā. Padomju mākslas jaunradē metode ir socialistiskā realisms.

Socialistiskā realisma filozofiskais pamats ir dialektiskais materialisms, Leņina atspoguļošanas teorija, kura dod mākslā pamatprincipus objektīvas realitātes izziņai.

Socialistiskā realisms balstās uz stingra, šķiru sabiedrībā radītās cilvēku kultūras pamata. Visu labāko un vērtīgāko šajā kultūrā izmanto strādnieku šķira. Pagātnes mākslas augstākais sasniegums ir kritiskā realisms. Izmantojot šā realisma sasniegumus, izmantojot visu labo un vērtīgo, ko tas radījis, socialistiskā realisms pārvar kritiskā realisma trūkumus, vēsturisko apbežotību un ir jauna, augstāka pakāpe mākslas attīstībā.

Socialistiskā realisms ir aktīvi darbīgs realisms. Tas apliecina «esamību kā darbību». Šis apliecinājums nesaraujami saistīts ar kritiskā attiecībām pret pagātni un ar tāgadnes esamības revolucionāri romantisko izpratni nākotnes gaismā; tāpēc socialistiskā realisms iegūst nākotnes paredzējuma īpašības. Tas paceļ padomju mākslu jaunā pakāpē.

Kritiskās attiecībās pret pagājušo un mirstošo, aktīvs, darbīgs socialistiskās īstenības apliecinājums, revolucionārā perspektīvatātē — šis trīs socialistiskās mākslas sastāvdaļas, saliedētas kopā, ir tās pamata pazīme.

Socialistiskā realisms prasa radīt tādas tēlus — vispārinājumus, kas atklāti sabiedriski vēsturiskās attīstības likumsakarības. Socialistiskā realisms prasa attēlot «tipiskus raksturus tipiskos apstākļos», prasa vēsturiski konkrētu tipiskumu.

Tipisku raksturu attēlojumam jāsaistās ar tēlu pilnīgu individualizāciju un konkrētāciju.

Socialistiskā realisms nodibina partejiskuma un patiesīguma vienību.

Labākie padomju tautas mākslinieki objektīvas realitātes izziņai apzinīgi pielieto dialektisko materialismu, tāpēc viņiem raksturīga pasaules uzskata un metodes vienība.

Socialistiskā realisms uzstāda augstas prasības mākslinieciskā sacerējuma formai. Tai jābūt adekvātai saturam, tai jābūt vienkāršai, skaidrai, darba lauzu miljoniem saprotamai. Socialistiskā realisma māksla vispirms ir patiesi tautiska, patiesi demokrātiska māksla, darba lauzu miljoniem saprotama; tā ir māksla, kas nacionālā formā un socialistiskā saturā

Padomju māksla — socialistiskā realisma māksla — ir patiesi realistikā māksla, patiesīga, pēc sava satura, socialistiskā humanisma piesātināta, tā audzina padomju cilvēkos komunistisko apziņu, uzticības jūtas pret socialistisko Dzimteni, naidu pret apspiedējiem un apspiešanu, bezbailību kaujā, patiesīgumu un godīgumu pret tautu, ticību saviem spēkiem, pārliecību par komunisma uzvaru:

«... Un dziesma
un deļa —
ir bumba un karogs,
un dzejnieka balss
šķīru cīņā sauc;
bet tas,
kas šodien
nav mūsu darā,
tas ir
pret mums!»

1) B. H. Leņins, Col. t. VIII, str. 382.

2) A. Zdanovs ziņojums par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad».

Franciska Varslavāna māksla

Sakarā ar viņa gleznu izstādi

Franciska Varslavāna vārds nu jau trīsdesmit gadu kā daudzdzīvotājs latviešu tēlotāja mākslā. Pagānē viņa vārdam tika allaž piekārti dažādi epiteti — Latgales gleznotājs, Māras zemes gleznotājs u. c. Buržuāziskajā laikā, «Grāmatu draugs» izdotajā «Mākslas vēsturē» viņš izpelnījās pat «dēkaiņa» apzīmējumu.

Padomju laiks apraka buržuāziskos mākslas «vēsturniekus» ar visu viņu žargonu, vulgārā klasifikāciju un famiļiari patvalīgo attieksmi pret māksliniekiem. Sākot ar padomju varas

ARTURS LAPINŠ,
LPSR nopelniem bagātais
mākslas darbinieks

prasības un noteikumus, vajadzēja radīt padomju tautai nepieciešamu, iedvesmojošu un karojošu mākslu.

Šie uzdevumi lika latviešu padomju māksliniekiem ātri un izšķirīgi pārvērtēt savas mākslas ierocus. To darīja arī Francisks Varslavāns. Viņam tas nozīmēja, zināmā mērā, atgriešanos pie launības realistiskās skolas skaidrības

Tēvijas kara laikā mākslinieka jaunībā iedragātā veselība pasliktinājās tiklīdz, ka šobrīd viņam nav iespējams strādāt pie lieliem darbiem un sarežģītām figurālām kompozīcijām, kas prasa lielu piepūli un daudz spēka. Tāpēc pēdējos gados pēc Tēvijas kara, viņš piegriezies vienīgi ainavai.

Ainava, kā zināms, ir mākslinieka senesis iemilots žanrs. Salīdzinot Varslavāna radītās pēdējo gadu ainavas ar agrāko gadu darbiem, arī vislabāk saskatāmas notikušas pārmaiņas viņa mākslā. Savu peizažu tematiku mākslinieks nav mainījis vai kaut cik pārkartojies; zināmā mērā, salīdzinot ar Tēvijas kara gadiem, ir vērojama tās sašaurināšana, atkāpšanās uz pirmo kā iemilto sīzietiem. Tā ir tā pati gleznotāja dzimtenes Latgales daba viņas lauki, meži, drūvas un dzidrie zīlie ezeri, ko mākslinieks tēloja agrākajos gados. Jaunās pārvērtības šai dabā, kas, bez šaubām, ir notikušas vai patreiz notiek šī mūsu dzimtenes nāvādā dabas sejā, mākslinieks sāk tik tikko ievērot, kā garām ejot, netieši, vai, pareizāk sakot, īpaši tās nemeklē un tās parādīt sev par uzdevumu nestāda, kas, bez šaubām, mums māksliniekiem jāpieraksta par trūkumu, par atteikšanos no partejiskas principālītes īstenības parādīšanā. Varslavāna peizažu tematika ir neitrāla, objektīvīstiska pēc satura, dibināta galvenokārt uz sajūtumiem. Viņa peizaža ir viena vispārīgā tēma «ainavas» sīzietiski varianti — sīzietiski peizaži, ne tematiski peizaži.

Tomēr šie ainavu sīzieti, nemainīdamies saturā, mākslinieka tagadnes jaunradē ir ieguvuši jaunu skaņu — realistisku, optimistisku skatījumu. Šo skatījumu viņš ietver gaišā, skanīgā, mažora tonkārtas krāsu gammā. Tie ir kļuvis par dzīves priecīgiem, dzīvi apliecināšiem darbiem, ir izmainījusies mākslinieka attiecība pret dabu, izzudusi pasīvi jutēkliskā attiecība pret to. Arī tajos gadījumos, kur māksli-

Francisks Varslavāns savā darbnīcā

K. Rakes foto

pirmajām dienām Latvijā, 1940. gadā, kas mākslai un māksliniekiem atdeva vajadzīgo stāvokli un cieņu — Franciskā Varslavānā mēs saskatām vienu no redzamākajiem latviešu padomju gleznotājiem, cilvēku un pilsoni, kas mākslai un māksliniekiem atdeva vajadzīgo stāvokli un cieņu. — Franciskā Varslavānā mēs saskatām vienu no redzamākajiem latviešu padomju gleznotājiem, cilvēku un pilsoni, kas dzīvoja līdzīgu padomju laudim varonīgajā Tēvijas karā un kas tieši šī kara apstākļos isti ieauģa padomju mākslā.

Francisks Varslavāns savas mākslinieciskās izglītības pamatus ieguvis Pēterpils Mākslas veicināšanas biedrības mākslas skolā (1915.—1918.), pazīstamā krievu ainavista A. Bilova vadībā, kurā raksturīgākās īpašības ir no skaņu bagāts, realistisks dekoratīvisms. Tomēr, sākot ar 1922. gadu, kad Varslavāns sāk darboties Latvijā, tas aiziet no realistiskās jaunības skolas un pakļaujas, līdz vispārējai latviešu tēlotājas mākslas tendencei, Vakareiropas pēdimpresionisma mākslas principiem, ar kuriem mākslinieks iepazīstas tieši, savos ārzemju ceļojumos un papildinoties mākslas izglītībā Parīzes privātajās akadēmijās. Varslavānu uz laiku savaldzina Vakareiropas mākslas estētiskā pašmērķība, kurai tas lielākā vai mazākā mērā savas mākslinieciskās attīstības sākuma periodos pakļaujas. Šī pakļaušanās tomēr mākslinieku neaizved ārpus konkrētības robežām, viņš paliek tajās un mēģina atrast pieņemamu kompromisu, kas, saprotams, nevarēja realizēties un izlīdzināt būtiskās pretrunas.

Fr. Varslavāns dabā mīl gaišo, jaunavīgo, trauslo. Tā attēlošanai viņš arī bija organizējis savus izteiksmes līdzekļus — metveidīgo, viegli stilizēto zīmējumu un liriski gaiši skanoto kolorītu, kas viņa pasaulē skatītājam piešķir liriski sapņainu raksturu, kas bieži vien robežojas ar zināmu izteiksmes bālāsīnību.

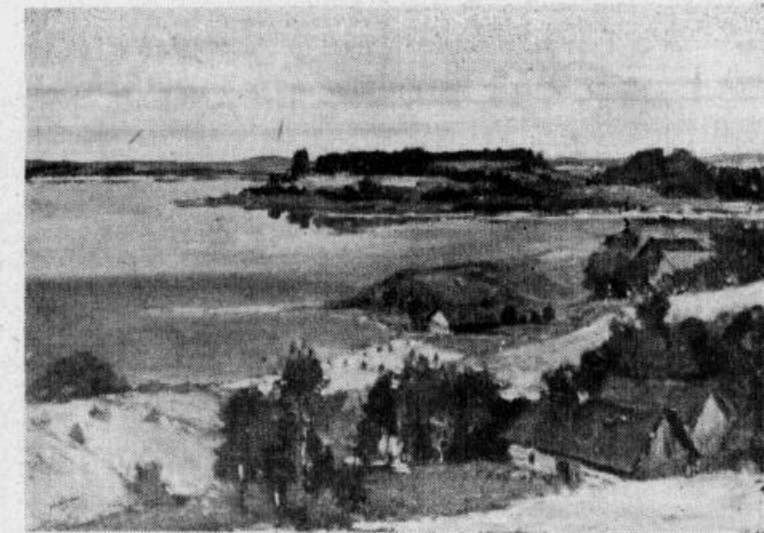
Varslavāna ellās glezniecībā bieži vien ir akvareliskas iezīmes. Te jāteic, ka Francisks Varslavāns ir viens no labākajiem tagadnes latviešu akvarelistiem. Tieši akvareli vislabāk izteic Varslavāna gleznotāja īpatnības un talantus. Viss tas nosaka arī to, ka mākslinieks, īpaši pirmspadomju darbības periodā, tik labprāt gleznoja pūķus, intīmo ainavu, sieviešu ģimenes, augumus un bērņus. Tieši bērņu gleznojumi ir viņa labākie gleznieciskie sasniegumi pirmspadomju posmā, jo šie laimīgāk saskan mākslinieka izteiksmes līdzekļu noteiktā forma ar izvēlētu saturu.

Jauns pagrieziena Fr. Varslavāna darbībā, kas to novedis pie jubilejas izstādē redzamajiem sasniegumiem, sākās Lielā Tēvijas kara laikā.

Šajā laikā Francisks Varslavāns dzīvoja un strādāja latviešu mākslas ansambļa kolektīvā Ivanovas pilsētā, Padomju Armijas cīņu aizmugurē.

Tēvijas karš no māksliniekiem prasīja spraigu darbu un uzlika īpašus pienākumus un uzdevumus — sekmet ar savu darbu, savu mākslu uzvaras iegūšanu pār ienaidnieku, radīt tādus mākslas darbus, kas palīdzētu padomju darba laudim cīnīties aizmugurē un karavīriem frontē. Citiem vārdiem, latviešu padomju māksliniekiem, kas vēl bija jauni padomju mākslas ceļā gājēji, vajadzēja nekavējoties sākt piedalīties, vajadzēja būt padomju mākslas

un noteiktības. To prasīja dzīves un darbības apstākļi, tam palīdzēja tuvība un sakari ar vecāko padomju republiku mākslas meistariem. Drīz vien mākslinieks saprata tēma svarīgumu padomju mākslā un saprata arī nepieciešamību organizēt sev tādas izteiksmes līdzekļus, kas spējīgi tematū atbalstīt un izteikt. Viņa zīmējums kļuva stingrāks, krāsas spēcīgākas, izteiksme skaidrāka. Radās liela figurāla kompozīcija «Latvietes kolchozā», pie kuras strādālot, mākslinieks guva daudz vē-

Franciska Varslavāna glezna «Rāznas ezers»

K. Rakes foto

lāk noderīgu atziņu. Šī glezna Lielā Tēvijas kara laikā latviešu padomju glezniecībā ieņem centrālo vietu. Šai kompozīcijai sekoja vesela virkne padomju lauzu portretu un peizažu, kuros noskaidrojās mākslinieka pieeja īstenībai — dabai.

Mirdza Kempe

Franciskam Varslavānam

Pusgadsimta ir dzīvots.

Un dzīvot, tas ir strādāt, domāt, just
Un cīņai iedegties, lai skaists un brīvots
Aug mūža darbs, kas nevar zūst.

Tev acis milā uzskata šo zemi —

Tāls kara ceļš ar brālīmi izstaigāts.

No viņas dzīvības Tu savai spēku ņēmi,
Bērzs zaļo spīrgts, lauks svaigām vagām
klāts.Mirdz milā Latgale — tai Tava sirds ir
dota,No zīlēm ezeriem tāš laipnais skatiens
«spid».Ar gaišu dedzību grib, meistar, Tava ota
Mums dzimtais zemes vaigu parādīt.To tauta redz, kas dzīvi radīt ceļas,
Jo viņai pieder Tavas mākslas prieks.
Un veras avoti, kas mūžam neizsmējas,
Kad dzīvi līdzradīt iet patiess
mākslinieks.

RŪDOLFS BĒRZIŅŠ

26. janvārī plūkst 23 pēc ilgas slimības 68 gadu vecumā miris operdziedonis LPSR tautas mākslinieks Rūdolfs Bērziņš.

Ar Rūdolfu Bērziņu esam zaudējuši ievērojamu dziedoni, progresīvu sabiedrisku darbinieku un dziedāšanas pedagogu, kas visu savu garo mūžu veltījis mākslai. Ik dienas dzīvojam vienu dzīvi ar darbu laudim un darbojamies kā aktieri, teātra direktors, mākslinieciskais vadītājs, režisors, operdziedonis un būdams pārliecināts revolucionārs, Rūdolfs Bērziņš vienmēr veltīja savu darbu tautai.

Rūdolfs Bērziņš dzimis 1881. gada 21. septembrī kā viens no nabadzīgas strādnieku ģimenes 11 bērniem. Jau 18 gadu vecumā viņš iestājās Latviešu biedrības teātrī un darbojās tur par aktieri. Trīs gadus vēlāk, nodibinoties Rīgas jaunajam teātrim, Rūdolfs Bērziņš pārgāja darbā uz turieni, lai pēc dažiem gadiem atgrieztos Latviešu biedrības teātrī jau kā piedzīvojis mākslinieks. Šeit viņa radītie skatuves tēli drīz vien padarīja viņu tik populāru, ka Rūdolfs Blaumanis tieši Rūdolfam Bērziņam un Dacei Akmentaiņai pārveidoja savu noveļu «Purva bridējs» par dramu «Uguni».

Šai laikā Rūdolfs Bērziņš uzsāka arī savas operdziedona gaitas, Latviešu biedrības operas ansambli viņš pirmoreiz uz latviešu skatuves Š. Guno operā tēloja Faustu.

Darbojamies kā aktieri un operdziedonis, Rūdolfs Bērziņš nekad nezaudēja

J. Kalnbērziņš, V. Lācis, A. Kirhenšteins, A. Peļe, F. Titovs, A. Nikonovs, M. Plūdons, J. Ostrovs, F. Deglavs, F. Rokpelns, K. Novikovs, V. Leclis, E. Apinis, J. Avotiņš, A. Deglavs, J. Pupurs, O. Strods, K. Tolmadzevs, M. Buša, M. Ziemele, V. Krūmiņš, A. Upīts, J. Sudrabkalns, I. Muļnieks, J. Vanags, V. Lukss, I. Lēmanis, K. Ozoliņš, V. Kalpiņš, J. Meija, P. Sokolovs, J. Desmitnieks, A. Balodis, A. Lauberts, M. Paupers, K. Voltmanis, E. Pakule, V. Krampe, A. Daškova, Art. Lapiņš, I. Gruzdiņa, I. Strode, T. Viitiņa, A. Vilmanis, A. Ludiņa-Pabiana, A. Ozoliņš, V. Volkova, K. Liepa, N. Vasiljevs, L. Vigners, A. Jansons, M. Zukovs, J. Hunchens, J. Kārklīns, G. Neimanis, A. Kalniņš, E. Melngailis, J. Medijs, H. Berzinska, M. Vignere-Grinberga, J. Vītīngs, H. Brauns, N. Vanadzīns, J. Ozoliņš, N. Grīnfēlds, P. Smilga, P. Zutis, J. Mistris, V. Pazars, T. Zalkalns, L. Svemps, F. Varslavāns, V. Danenbīrns, E. Smilgs, J. Pakavnieks, L. Bērziņa, R. Zandersons, B. Rūmniece, J. Osis, A. Amtmānis-Briedītis, A. Valvurs, Z. Grīle, M. Pjarns, A. Astarovs, A. Aleksandrova, J. Jurovskis, B. Praudiņš, E. Jēkabsons, Z. Brasla, K. Piesis, A. Leimanis, J. Žigurs, B. Ročins.

Mākslinieks, cīnītājs, pilsonis

Miris Rūdolfs Bērziņš.

Tie ir vārdi, kurus šodien kļušu, ar smeldzi, izrunā visa latviešu tauta, jo nav tāda, kas nebūtu dzirdējis skanam Rūdolfa Bērziņa vareno balsi, kas nebūtu priecājusies par viņa koncertiem, par viņa dziļajiem operu tēliem, kuri vienmēr bija spēka un dzīvības pārpilni. Rūdolfs Bērziņš, kā tas notiek visai reti, bija apvienoti aktieris un dziedonis, bet šīs īpašības vēl augstākā pacēla viņa nemierīgā sirds, viņa progresīvā doma, kas allaž gāja blakus revolucionarajai strādniecībai. Vai mums ir vēl otrs dziedonis, kuru 1905. gadā būtu vajājis un slodzījis cietumos cara mēlnā sota? Ne tikai piektajā gadā, bet arī vēlāk, kad jau trakotja reakcija, kad inteliģenti un pusinteliģenti sāka bēgt un slēpties zem klauņskajām dekadentu izkārtēm, Rūdolfs Bērziņš palika uzticīgs revolucionarajam mērķim. Tas liecināja, ka lielā dziedona doma par labāku dzīves iekārtu nav satricināma.

Tēvijas kara pirmajās nedēļās ar Rūdolfu Bērziņu mēs satikāmies Arzamasā. Tās bija smagas dienas. Fašistu ordas vēlās arvien tālāk, bet tam pa priekšu rēkdam dražās kāskrustaini hitleriešu maitas pūtni, kas bombardēja pilsētas, ar ložmetējiem un lielgabaliem aņšaudīja ciemus — tā bija aukstasinīga mierīgo ledzīvotāju sjenkavošana, kurai vajadzēja radīt paniku un apjukumu, bet — tā radīja naudu.

— Nekas, nekas, — šais dienās vairākkārtīgi atkārtāja Rūdolfs Bērziņš, — bet kad mēs sāksim uzbrukt! Lūk, tad — tad putekli un dūmi ies pa gaisu! Lupatās mēs viņus sasitīsim!

Tas liecināja, ka Rūdolfs Bērziņš ne mirkli nešaubījās par darbu tautas, par

saites ar strādnieku kustību. Uzliesmojot 1905. gada revolūcijai, viņš aktīvi atbalstīja darba lauzu cīņu par atbrīvošanos no kapitalisma jūga. Cara algotņiem nepalika apslēpta jaunā mākslinieka revolucionārā darbība, un tie viņu apcietināja. Pēc gada, ar grūtībām izklusvis no cietuma, Rūdolfs Bērziņš nodibināja «Apollo» teātri Grīzīnkalnā, kurā bija reizē direktors, režisors un aktieris. Līdztekus viņš turpināja revolucionāro darbu, par ko 1908. gadā tika nodots kara tiesai un tāpēc bija spiests emigrēt uz ārzemēm, kur palika turpat 12 gadus.

1919. gadā atgriezies Rīgā, Rūdolfs Bērziņš tūdaļ saistījās darbā operā un drīz vien kļuva par vienu no visvairāk suminātiem latviešu operdziedoniem. Neskaitāmi skatītāji jūsmojuši par Rūdolfa Bērziņa radītajiem operas skatuves tēliem.

Kad 1940. gadā Latvijā visu varu savās rokās saņēma darba laudis, Rūdolfs Bērziņš ar lielu aizrautību nodevās jaunās dzīves veidošanai. Daudzos gados uzkrātās atziņas viņš atdeva tālāk LPSR Valsts Konservatorijas studentiem.

Lielā Tēvijas kara laikā Rūdolfs Bērziņš vadīja Latviešu mākslinieku brigādē, pie Latviešu strēlnieku divīzijas un 5 mēnešus kopā ar to dalījās visās pārgājienu grūtībās, neskatoties uz uzstādāmajiem gan frontē, gan aizmugurē un ar padomju dziesmas ierociem cīnījās pret ienīstajiem vācu iebrocējiem.

Tūlīt pēc Rīgas atbrīvošanas Rūdolfs Bērziņš stājās LPSR Valsts operas un baleta teātra direktora un mākslinieciskā vadītāja posteni un darbojās par dziedāšanas pedagogu LPSR Valsts Konservatorijā. Rūdolfs Bērziņš bija arī LPSR Teātru biedrības organizācijas komitejas priekšsēdētājs un deputāts Rīgas pilsētas darba lauzu deputātu Padomē.

Atzīmējot Rūdolfa Bērziņa izcilos nopelnus latviešu operas mākslas attīstībā, Latvijas PSR valdība piešķīra viņam LPSR tautas mākslinieka goda nosaukumu; viņš apbalvots ar Sarkanās Zvaigznes ordeni un vairākiem medaļām.

Nāve izrāvusi no mūsu vīdus izcilu mākslinieku, atsaucīgu biedru, spējīgu vadītāju un organizētāju, kas visu savu darbu dzīvi atdeva Padomju Latvijas operas mākslai un socialisma celtniecībai. Tādu Rūdolfa Bērziņu pazina darba laudis, un tāds viņš dzīvos tautas sirdī.

padomju tautas neizmējamajiem spēkiem. Tai jāuzvar!

Kad Padomju Armija jau cīnījās Berlīnē, Rūdolfs Bērziņš satraukts vajcāja:

— Kā tas tur bija? Ko mēs tur Arzamasā runājam par putekliem un dūmiem? Tu redzi — nu tie jūk pašā Berlīnē!

Nav nozīmes pašiem vārdiem, bet tajos skanēja dziedona īsts padomju cilvēka patriotisms, īsts prieks, ka bolševīku soli dim Berlīnē ielās, ka hitleriskajiem slepkavām gals.

1941. gada rudenī, kad Gorochovecas nometnē sāka organizēties latviešu strēlnieku divīzija, tur ieradās arī Rūdolfs Bērziņš ar mākslinieku brigādi. Rotās un pulkos viņš bija gaidīts viesis, viņš dziedāja, deklamēja. Vēlāk, jau frontē, kad radās strēlnieku dziesma ar Fr. Rokpelnā tekstu un J. Ozoliņa muziku, Rūdolfa Bērziņa dziedājumā tā pārvērtās kaislīgā kaujas saucienā, kas aizkustināja un sabagoja kaujiniekus. Varam droši sacīt, ka arī šī dziesma palīdzēja uzvarēt. Tāpēc arī divīzijas komandieris pie Rūdolfa Bērziņa krūtīm piesprieda gvardu nozīmi, kuru, blakus Sarkanās Zvaigznes ordenim, visi mēs redzējām mirdzam pie dziedona svārkū atloka.

Kad bija jāpārvar viena otra pēckara grūtība, Rūdolfs Bērziņš lepnī sacīja:

— Mums, gvardiem, tas ir sīkums! Tas viss liecināja, ka arī ar saviem sešdesmit gadiem Rūdolfs Bērziņš negrībēja un nevarēja palikt pie silta pavarda, bet traucās aktīvi piedalīties sūrajā cīņā, kurā izšķīrās padomju cilvēku likteņi.

Tāpēc ar tādu smeldzi latviešu tauta šodien izsaka šos trijus vārdus: miris Rūdolfs Bērziņš.